

हरिभाव

Year : 22 - Issue : 08

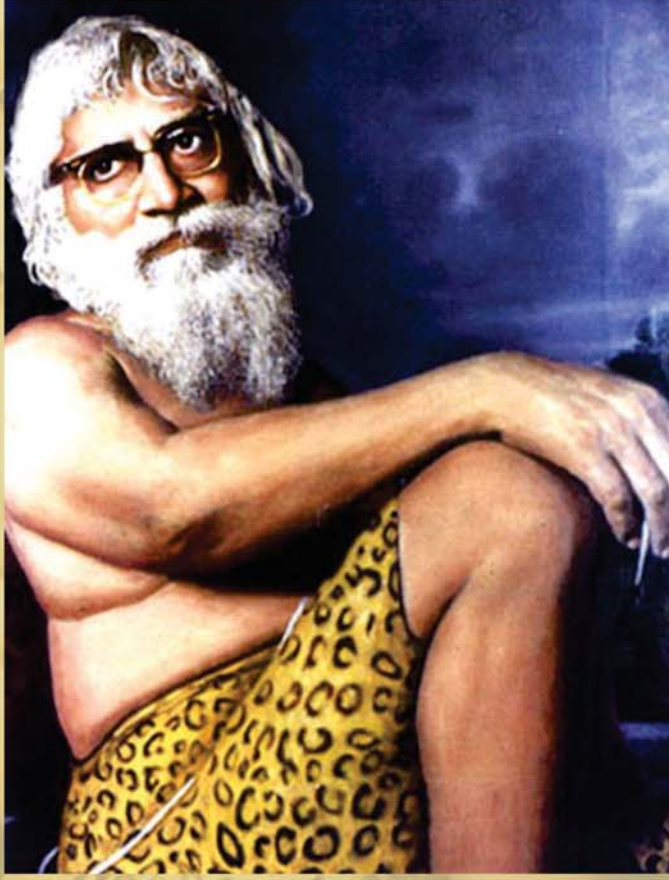
May, 2018

‘मथी मथी हरिस्मरणनी भावना जागती रहे तेम ज कर्या करशो. वाणियो तो लात्मने ज भोगतो रहे. हरिकृपा करतां पण संतकृपा यढियाती छे એમ મારા સદ્ગુરુએ મને સમજાવેલું. તમને મેં તેવું કદી કહ્યું નથી, પણ આજે કહું છું. તેનું યથાર્થપણું ને રહસ્ય ગળે ઊતરી શકે તો ઉતારશો.’

(પૂજ્ય ભાઈશ્રી નંદુભાઈને લખાયેલ પત્રમાંથી)

- શ્રીમોટા

મૃત્યુ તો સ્વાભાવિક છે.

મોત શી ચીજ છે ? એક ડગલો ઉતારી બીજો પહેરવો, એક ઓરડામાંથી ઊઠી બીજા ઓરડામાં જવું, એના જેવું એ સ્વાભાવિક છે.

જેવી રીતે પવનની લહેરથી ભરદરિયે બે લાકડાં સાથે મળે અને થોડીવાર સાથે રહી એ જ પવનની લહેરથી મોજાંનો ધક્કો વાગતાં વિખૂટાં પડી જુદી જુદી દિશામાં ચાલ્યાં જાય. વળી પાછાં બીજા જોડે જોડાઈ પાછાં છૂટાં પડે, તેવી જ રીતે સંસારમાં પૂર્વકર્મના યોગથી પ્રાણીઓ સાથે મળે છે અને ક્ષણવાર સાથે રહી એ કર્મયોગ પૂરો થતાં પાછાં વિખૂટાં પડે છે.

અજ્ઞાનીઓ આ લાકડાંની જોડતૂટમાં સુખદુઃખ માની હસે-રડે છે અને જ્ઞાની દ્રષ્ટા થઈ કેવળ વિલોક્યા જ કરે છે.

- શ્રીરંગ અવધૂત

પ્રકાશન સ્થળ :

બી/પ, સ્વસ્તિક એપાર્ટમેન્ટ,
નારાયણનગર, પાલડી,
અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૭

‘હરિવાણી ટ્રસ્ટ’ દ્વારા પ્રકાશિત જીવનવિકાસની ભાવના પ્રસારતું માસિકપત્ર

હરિભાવ

સંપાદક : પ્રભુદાસ જાની
સહાયક : વિવેક દેસાઈ

ટ્રસ્ટીમંડળ

શ્રી ગિરીશ પંડ્યા (મેનેજિંગ ટ્રસ્ટી)
શ્રી પ્રભુદાસ જાની, શ્રી વિવેક દેસાઈ
શ્રી બીરેન પટેલ
શ્રીમતી દર્શિની સુનીલ ઉપાધ્યાય
શ્રીમતી નીમા મીનેષ અમીન

સરનામાના ફેરફાર અંગે, ‘હરિભાવ’ ન મળવા
અંગે તથા પૂછપરછ માટે સંપર્ક : શ્રી સુરેશ વોરા
Mo. / SMS / Whatsapp - 9427554391

વાર્ષિક લવાજમ

ભારતમાં રૂ. ૫૦/-

પરદેશ રૂ. ૬૦૦/- (અરમેઈલથી)

એકથી દસ વર્ષ સુધીનાં લવાજમ સ્વીકારાય છે.

પત્રવ્યવહાર/લવાજમ/ભેટ/મોકલવા માટે
‘હરિવાણી ટ્રસ્ટ’, C/o. ૧૧, દાદા રોકડનાથ
સોસાયટી, નારાયણનગર, પાલડી,
અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૭.

ફોન : (૦૭૯)૨૬૬૩૫૮૭૩

ભેટની રકમ ઈન્કમેટેક્સ એક્ટની

કલમ ૮૦(જી) (૫) નીચે કરરાહતને પાત્ર છે.

ચેક/ડીડી ‘હરિવાણી ટ્રસ્ટ’ ના નામે લખવો

ઈ-બેંકિંગ : ખાતાનું નામ : ‘હરિવાણી ટ્રસ્ટ’

યૂકો બેંક, નારાયણનગર બ્રાંચ, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૭

બચત ખાતા નં.: ૧૬૮૭૦૧૦૦૦૦૩૦૮૮

IFS Code : UCBA0001687

બેંક દ્વારા રકમ મોકલતાં તેની સ્વીપ, નામ, સરનામું

અને ફોન નંબર સાથે વિગત અમોને મોકલશોજી.

Email : hariwanitrustr@gmail.com

હરિ:ૐ આશ્રમ, સુરતની વેબસાઈટ

www.hariommota.org ઉપર

હરિભાવ ઉપલબ્ધ હોય છે.

ફોન : (૦૨૬૧)૨૭૬૫૫૬૪, ૨૭૭૧૦૪૬

* Subject to Ahmedabad Jurisdiction

ટાઈપ સેટિંગ: અર્થ કોમ્પ્યુટર, મો.: ૯૩૨૭૦૩૬૪૧૪

વર્ષ : ૨૨

અંક : ૮

મે, ૨૦૧૮

અનુક્રમ

૧. જીવન વિકાસનાં લક્ષણો..... શ્રીમોટા ૪
૨. અન્ય દિવસ કરતાં જન્મદિનનું મહત્ત્વ..... શ્રીમોટા ૫
૩. સંત ફરતું તીર્થ છે..... મહાત્મા રામજીબાપા ૭
૪. સાચી ધર્મસમજ..... ત્રિશુ અખંડાનંદ ૮
૫. સંસારમાં રહેવાની કળા..... સ્વામી રામસુખદાસજી ૧૦
૬. રામનવમી ઉત્સવ - ટૂંક અહેવાલ..... સંપાદક ૧૨
૭. તમે અને અમે..... શ્રીમોટા ૧૫
૮. મરણથી સંસાર રમણીય છે..... સાને ગુરુજી ૧૬
૯. સદ્ગતશ્રી સ્વ. ચંદુભાઈ ભાવસારને પત્ર..... શ્રીમોટા ૧૮
૧૦. નર્મદા પરિક્રમા : અનુભવ અને ચિંતન.....
..... સ્વામી પ્રેમાનંદ સરસ્વતી ૧૯
૧૧. મૌનના અગણિત લાભ..... શ્રી સ્વામી શિવાનંદજી ૨૧
૧૨. ત્રણ દિવસ અંધાપો જતો રહે તો... .. હેલન કેલર ૨૪
૧૩. ગયેલા આત્માને : શ્રી કમલેશ શેઠ..... સંપાદક ૨૬

જ્ઞાનદાન

પૂજ્ય શ્રીમોટાનાં સ્વજનો એવાં સદ્ગત માતૃશ્રી
તારાબહેન અને સદ્ગત પિતાશ્રી જિતેન્દ્ર દેસાઈના
સ્મરણાર્થે આ અંકના પ્રકાશનમાં અમોને અમદાવાદના શ્રી
વિવેક દેસાઈ પરિવાર તરફથી સહયોગ પ્રાપ્ત થયો છે, તે બદલ
અમો એ પરિવારના ઘણા ઘણા આભારી છીએ.

- સંપાદક

કોઈ જીવનું સાચી રીતે આધ્યાત્મિક જીવનમાં પ્રવેશ કરવાનું બને છે, તે વેળાથી તેને સાચું મૂલ્યાંકન કરવાની શક્તિ પ્રાપ્ત થતી જતી હોય છે. સદ્ગુણની કદરભક્તિ પ્રગટવા વિના આપણા પોતાનામાં જીવન પરત્વેના સદ્ગુણના સ્વીકારની ભૂમિકા અને એને ટકાવવાની ભૂમિકા કદાપિ પ્રાપ્ત થઈ શકતી નથી.

જીવનવિકાસના ગુણોનું પ્રાગટ્ય થવું તે આધ્યાત્મિક જીવનનું એક મોટામાં મોટું લક્ષણ છે અને ગુણ કદી એકલા હોતા નથી. ગુણોની સાથે તેની શક્તિ પણ આપોઆપ તેમાં રહેલી જ હોય છે.

આપણે જ્યાં ત્યાં જીવનમાં જેની તેની સાથે સંસર્ગમાં આવીએ, સંબંધમાં આવીએ, વહેવારવર્તનમાં આવીએ, ત્યાં ત્યાં તે તે જીવોના જીવનમાંના સદ્ગુણથી સહજમેળે આકર્ષાતાં રહીએ તો જાણવું કે આપણામાં સદ્ભાવની અભિરુચિ પ્રગટી ગયેલી છે.

સદ્ગુણ પરત્વેનું સહજ આકર્ષણ અને તેની કદરભક્તિ સાધકના જીવનમાં જો વ્યક્ત થતાં ના અનુભવાય તો તેની દિશા ખોટી છે એમ નક્કી સમજવું. જો સર્વ કોઈના સદ્ગુણ અને તેના પરત્વેનો સદ્ભાવ આપણા જીવનમાં પ્રત્યક્ષ કામ કરતા આપણે અનુભવી શકતાં હોઈએ, તો જગતમાં

અને આપણા કર્મવ્યવહારમાં જેની તેની બધાંની સાથે આપણો સુમેળ થઈ જતાં વાર લાગતી નથી. તેથી કરીને સુમેળ અને સમાધાન એ બે બીજાં મહત્વનાં સાધકનાં જીવનનાં પ્રત્યક્ષ લક્ષણો છે.

સાચો સાધક જેની તેની સાથે સુમેળ અને સમાધાનથી જ વર્તે છે, એ રીતે જ્ઞાનપૂર્વક વર્તવાથી આપણને કોઈની સાથે ઘર્ષણ થતું નથી અને જેમ જેમ સુમેળ અને સમાધાન ઉત્તમ કોટિનાં બનતાં જાય છે, તેમ તેમ શાંતિ, પ્રસન્નતા, તટસ્થતા, સમતા, સાક્ષીભાવ, ધીરજ, સહનશીલતા, સહિષ્ણુતા વગેરે ગુણો આપણામાં પ્રગટતા જતા આપણે અનુભવીએ છીએ. બીજાના વિચાર અને મત પરત્વેના માન અને આદર આપણામાં સહજમેળે ઊગી નીકળે છે.

આ બધું આપણે જાતે આપણા જીવનમાં જોતાં રહેવું જોઈએ. એવું અનુભવાતું જાય તેમ તેમ આપણો ઉત્તરોત્તર આત્મવિશ્વાસ વધતાં વધતાં જીવનવિકાસ પરત્વેની શ્રદ્ધા, નિષ્ઠાના સ્વરૂપમાં પરિણામ પામે છે. એમ ધ્યેયની નિષ્ઠા જ્યારે જીવનમાં પ્રગટે છે, ત્યારથી જ સાધનાની સાચી શરૂઆત થતી હોય છે. તે પહેલાંની સ્થિતિને હું 'સાધના' ગણતો નથી. એને બહુ બહુ તો 'ગડમથલ'નું નામ આપી શકાય.

'જીવન સંશોધન' પાં.આ. પૃ. ૧૩૩

□

હરિ:ૐ

લવાજમની મુદત અંગે

આપને હરિભાવ જે કોથળીમાં મળે છે તે કોથળી ઉપર આપના સરનામાની સાથે આપનો ગ્રાહક નંબર અને લવાજમની મુદતનો ઉલ્લેખ દરમહિને કરાય છે. તે વંચાણે લઈ બંનેની જાણકારીની નોંધ લેવા વિનંતી છે.

-સંપાદક

જ્યારે આપણે જન્મ્યાં હોઈએ તે જ વખતે અનેક જન્મનું આપણે સાથે લઈને આવેલા હોઈએ. અનેક જન્મોનાં કર્મો, સંબંધો, પૃથ્વીના ગુણ-સત્ત્વ, રજસ અને તમસ એમ જ તત્ત્વો જેવાં કે આકાશ, તેજ, વાયુ, જળ અને પૃથ્વી-એ બધાંયનાં આકર્ષણો એ વખતે આપણી સાથે છે. આટલું બધું આટલામાં કેવી રીતે આવે તે બાબતમાં તેનું પ્રમાણ 'અંગુષ્ઠ' છે. શાસ્ત્રમાં સૂક્ષ્મ શરીરને અંગૂઠા જેવડું ગણાવ્યું છે.

આજે મારા શરીરની વાત કરું તો મારા શરીરની લીંક પહેલેથી શરૂઆતથી છે. એનું સંભારણું આવા કોઈકને થાય છે ખરું. બધાંને થતું નથી. એની ખાતરી એ એકલો પોતે જાણી શકે. બીજા કોઈકને કદાચ બતાવી શકાય. જોકે આવા પુરુષોને કોઈને ખાતરી આપવાની કોઈ દિવસ મહેચ્છા હોતી નથી. કોઈ નિમિત્ત આવે અને એવો પ્રસંગ આવે તો જુદી વાત છે, પણ એ આપમેળે બનતું હોય છે.

જન્મદિવસનું રહસ્ય એ છે કે અનેક જન્મોના સંસ્કાર એ દિવસે સ્ફોટ થાય છે, પણ સામાન્ય જીવને-સામાન્ય માણસને એની સમજણ પડતી નથી. આઠમી-નવમી ભૂમિકા સુધી વધેલાને એનું જ્ઞાન હોય છે. જન્મદિવસનું મહત્ત્વ આપણે ત્યાં આ કારણે પડેલું. ઘણાને એમ થાય કે આ જન્મદિવસ ઊજવવાનું કારણ શું ? આ જન્મદિવસ તો બીજા દિવસો જેવો જ છે, પણ એમાં ઘણો ફરક હોય છે. જરાક એડ્વાન્સ આગળ વધેલાને સમજણ પડે છે.

જન્મદિવસે શરીર તો એનું એ જ દેખાય છે. પણ તે દિવસે એનું શરીર જુદા પ્રકારનું છે. સંસ્કારોનું ઉદયવર્તમાન થવું એ એક વાત છે

અને તેનું ભાન થવું એ બીજી વાત છે. એવી રીતે જન્મદિવસનું મૂળ રહસ્ય છે. અનંતકાળથી આ થતું આવેલું છે. એની લીંક હોય છે ! જ્યાં એની વધારે આસક્તિ હોય ત્યાં જન્મ લે. ગમે ત્યાં એ જન્મ ન લે. કોઈ અજાણ્યું સ્થળ ભલે હોય પણ એને ત્યાં લગની લાગેલી હોય તો ત્યાં પણ જન્મ લે. મૂળ એને જ્યાં ઘણો મોહ લાગ્યો હોય ત્યાં એ જન્મ લે. જીવદશાવાળો જીવ છે એટલે ઘણો મોહ, ઘણી લગની, ઘણો રાગ જ્યાં એને લાગેલો હોય ત્યાં એ જન્મ લે.

આ જન્મદિવસના દિવસથી શરીરમાં જે ફેરફારો થાય તે બધા વધારે સર્જનાત્મક વધારે પ્રગતિશીલ થાય. તે દિવસે સામાન્ય કરતાં કંઈક કશું વધારે રચનાત્મક છે. એ શું રચનાત્મક છે એનું આકલન આપણે સ્પષ્ટ ન કરી શકીએ, પણ જો એને વધારે ને વધારે રચનાત્મક કરવું હોય તો તે દિવસથી કંઈ કશું તે તરફનું ને તે અર્થેનું ક્રિયાત્મક કંઈક કશું રોજ ને રોજ નિશ્ચિત સ્થળે અને નિશ્ચિત સમયે કર્યા કરવું જોઈએ. દિશા કાં તો પૂર્વ કે દક્ષિણ રાખવી. પૂર્વમાં સૂર્ય ભગવાન છે અને દક્ષિણ એટલે જ્ઞાન. બેમાંથી ગમે તે એક દિશાએ બેસીને જેટલો વખત બને એટલું સાધન કર્યા કરવું જોઈએ. બાકીના વખતમાં હાલતાં-ચાલતાં, હરતાં-ફરતાં, કામ કરતાં કરતાં કર્યા કરવું જોઈએ. તો એને જ્ઞાન થતું જાય. જીવદશાની વૃત્તિઓ જેમ જેમ મોળી પડતી જાય એમ એમ જ્ઞાન થતું જાય અને પછી એ વૃત્તિઓનો એ સ્વામી થતો જાય. અત્યારે આપણે વૃત્તિઓના ગુલામ છીએ. એટલે વાર લાગે પણ એ તરફનું ક્રિયાત્મક વલણ જોઈએ. માનસિક કે બૌદ્ધિક હોય તે નહિ ચાલે, પણ જ્ઞાનપૂર્વકનું-હેતુપૂર્વકનું

ક્રિયાત્મક વલણ હોવું જોઈએ. આપણે આ દશા પ્રાપ્ત કરવા આ કરીએ છીએ. એવું ભાન હોવું જોઈએ. તો જ આપણે જન્મદિવસનો ઉપયોગ કર્યો કહેવાય. પછી આપણો બીજો જન્મ થાય ત્યારે વધારે રીગરસ બનીએ છીએ. આમ જન્મે જન્મે વધારે કલેરીફીકેશન-સ્પષ્ટતા થતી જાય.

ધીરે ધીરે આપણે જો એનું રહસ્ય સમજ્યાં કે

મનુષ્યનું શરીર મળ્યું છે એનો કોઈ હેતુ છે. એ હેતુને સફળ કરવા આપણે કોઈ ને કોઈ સાધન પકડવું જ જોઈએ. જન્મદિવસથી શરૂઆત કરીએ તો ઉત્તમ છે, પણ એ જ દિવસ જોઈએ એ જરૂરી નથી. જ્યારથી સમજ્યા ત્યારથી શરૂઆત કરવી.

આ વાત એટલી જ સાચી છે.

‘બ્રહ્મબ્રહ્મ’, પ્ર.આ., પૃ.૯

‘હરિવાણી ટ્રસ્ટ’ને મળેલ દાન/ભેટ			—સંપાદક
ક્રમ	સર્વેશ્રી નામ	ગામ	રકમ રૂ.
૧.	વિવેક દેસાઈ : પૂજ્ય શ્રીમોટાનાં સ્વજનો એવાં સદ્ગત માતાપિતા તારાબહેન અને સદ્ગત પિતાજી જિતેન્દ્ર દેસાઈના સ્મરણાર્થે જ્ઞાનદાન	અમદાવાદ ..	૧૧,૦૦૦/-
૨.	શરદભાઈ સી. મારફતીયા	મુંબઈ	૫,૦૦૦/-
૩.	અંજનાબહેન આર. દેસાઈ	વડોદરા	૫,૦૦૦/-
૪.	એક સ્વજન	સુરત	૫,૦૦૦/-
૫.	એક સ્વજન : સદ્ગત પિતાશ્રીના સ્મરણાર્થે	અમદાવાદ ...	૨,૫૦૦/-
૬.	એક સ્વજન	અમદાવાદ ...	૧,૦૦૧/-
૭.	ડૉ. જીજ્ઞેશ દિલીપભાઈ તથા ડૉ. પ્રિયંકા અને નયનાબહેન : ચિ. શ્રાવ્યાના જન્મદિન નિમિત્તે	લવાછા	૧,૦૦૧/-
૮.	એક સેવક	અમદાવાદ ...	૧,૦૦૦/-
૯.	પન્નાબહેન વૈદ્ય	સુરત	૮૦૦/-
૧૦.	ગુણવંતભાઈ ભુગરીયા	અમદાવાદ	૫૦૧/-
૧૧.	દર્શનાબહેન યોગેશકુમાર કાપડીયા	અમદાવાદ	૫૦૧/-
૧૨.	શિલ્પીનબહેન દિનેશચંદ્ર મહેતા (એચ.યુ.એફ.)	સુરત	૫૦૧/-
૧૩.	કનુભાઈ ધનાભાઈ પટેલ : સદ્ગત માતુશ્રી પુરીબહેનના સ્મરણાર્થે	અમદાવાદ	૫૦૧/-
૧૪.	ગોરધનભાઈ એમ. પટેલ	નરોડા	૫૦૦/-
૧૫.	કપીલાબહેન ડી. મિસ્ત્રી (પૌત્રી ચૈતાના લગ્ન નિમિત્તે)	સુરત	૫૦૦/-
૧૬.	એમ. બી. ભાવસાર	વડોદરા	૨૦૧/-
૧૭.	નિલમબહેન પ્રબોધચંદ્ર જોષી (સ્વ. પ્રબોધચંદ્ર નવીનચંદ્રના સ્મરણાર્થે)	બારડોલી	૧૫૧/-
૧૮.	મંદાકિનીબહેન મનોજકુમાર તમાકુવાલા	સુરત	૧૫૧/-
૧૯.	પ્રમોદભાઈ એમ. પટેલ	લવાછા	૧૫૧/-
૨૦.	કુસુમબહેન તમાકુવાલા	સુરત	૧૦૧/-
નોંધ : શ્રી હર્ષદભાઈ એન. દવે, રહેવાસી મણિનગર દ્વારા અપાયેલ ભેટ રૂ. ૫૦૦૦/-નો ઉલ્લેખ એપ્રિલ-૨૦૧૮ના હરિભાવમાં કરાયો છે. તે ભેટ તેઓશ્રીના સદ્ગત પિતાશ્રી નગીનદાસ એસ. દવેના સ્મરણાર્થે હતી. ઉપરોક્ત સર્વે દાતાઓના અમો ખૂબ ખૂબ આભારી છીએ.			
			- સંપાદક

સંસારીઓની સોબતમાં રહેવાથી સંસારની વાતો જ કાન ઉપર પડે છે. એટલે આનંદસ્વરૂપ આત્મદેવ ઉપર રજોગુણની રજ પડે છે. માટે જ્યાં સત્ત્વગુણની વૃદ્ધિ થાય ત્યાં નિવાસ કરવો. આત્મચિંતન કરવું, કારણ કે આ જગતનાં સુખદુઃખ, લાભહાનિ સાચાં નથી. એ બધાં તો આજે છે અને કાલે નષ્ટ થઈ જાય ! અસ્થિર વસ્તુઓ માટે અમૂલ્ય માનવજીવન વેડફી ન નાખવું. મૃત્યુએ પકડેલા મનુષ્યના મુખમાં અસરકારક ઔષધ પણ ઊતરી શકતું નથી. તેમ સંસારમાં ડૂબેલા મનુષ્યને જ્ઞાનની વાત અસરકારક લાગતી નથી.

જો તમને દેહાધ્યાસ રહિત પરમ પવિત્ર સંતપુરુષ મળે તો તીર્થયાત્રાઓમાં ભટકવાનું છોડી દેજો. સંતપુરુષ એ જ ફરતું તીર્થ છે. તીર્થ તો ઘણે કાળે અને શ્રદ્ધા હોય તો કંઈક ફળ આપે છે અને તે પણ તીર્થમાં વસતા કોઈ સાચા મહાત્માનો ઉપદેશ સાંભળીને સાધનભજન કરો તો જ ફળ પ્રાપ્ત થાય છે, પરંતુ સાધુપુરુષ તો તત્કાળ ફળ આપે છે. માટે, સત્સંગમાં પ્રીતિ રાખવી અને કોઈ પણ ઉપાયે સાચા સંતને મેળવી તેની અંતઃકરણપૂર્વક સેવા કરવી. સંતપુરુષ પ્રાપ્ત થયા પછી મોક્ષ મેળવવામાં જરા પણ શંકા રહેતી નથી. સંતમિલનનું ફળ અમોઘ હોય છે. પૂર્વ જન્મનાં અનેક પુણ્યોદય થયા હોય તો જ સાચા સંતનું મિલન થાય છે, પરંતુ જે ભાગ્યહીન હોય છે તેમને ઠગ ધુતારા મળે છે. કળિયુગમાં આવા ઠગ ધુતારાઓનો તોટો નથી. માટે, સાચા સાધકે સાવધ રહેવું જોઈએ.

સાચા સંતો સદાય આત્મામાં મગ્ન રહે છે. તેમને બહારની વસ્તુઓનો જરાપણ આધાર હોતો નથી. આનંદનું કેંદ્રસ્થાન તો આત્મા જ છે. વૈભવો, સેવકોની પેઠે નિરંતર સંતોનાં ચરણો

આગળ ફેરા ખાય છે, પરંતુ જ્ઞાનનિષ્ઠપુરુષ તેમની સામે જોતા પણ નથી.

જ્ઞાનના સાધન વગરની સર્વ વસ્તુઓ આપત્તિરૂપ જ છે. વ્યવહારની વૃદ્ધિ થતાં આત્મચિંતનનો સમય મળી શકે નહિ. માટે, સંતોનો સંગ કરી, હું કોણ છું? આ જગત કોણે અને શા માટે બનાવ્યું એનો વિચાર નિરંતર કરવો અને એના જવાબ મેળવવા સંતજનો આગળ નમ્રભાવે બેસવું. ભવસાગર તરવાની વિદ્યા સદ્ગુરુ અગર સાચા સંત જ બતાવી શકે. આવી વિદ્યા ધનથી નહિ પરંતુ શ્રદ્ધા અને સેવાથી જ મળી શકે છે. સંતના ઉપદેશથી તૃષ્ણા, લોભ, મોહ વગેરે પાતળા પડી જાય છે.

સાચા સંતોએ અનેક રીતે અનુભવ કરીને નક્કી કર્યું છે કે સંસારનાં સુખ, પરિણામે દુઃખ આપનારાં છે. તેથી, રાગવાળી દૃષ્ટિથી તે જોવાં નહિ તેમ જ તેનાથી ડરીને ક્યાંય નાસી પણ ન જવું. નાસી જવાથી સુખ મળશે નહિ. વનમાં કે પહાડની ટોચ ઉપર ગમે ત્યાં જશો પણ શરીરને થોડોક આહાર અને પાણી વિના ચાલશે નહિ. સંત મહાત્માઓના સંગથી જેવું હૃદય સુધરે છે, તેવું વ્રત, તપ કે તીર્થાટનથી સુધરતું નથી.

ગ્રહણ અને ત્યાગ બન્ને ત્યજવાં જોઈએ. ગ્રહણની ઈચ્છાને રાગ કહેવાય અને છોડી દેવાની ઈચ્છાને દ્વેષ કહેવાય. માટે, અનાયાસે પ્રારબ્ધ અનુસાર પ્રાપ્ત વસ્તુઓનો ઉદાસીન ભાવે ઉપયોગ કરનારને બંધન થઈ શકતું નથી. સંતોની સેવાથી ભોગોમાં અરુચિ થાય છે. ભોગોમાં અરુચિ થતાં શુદ્ધ વિચાર થાય છે. વિચાર શુદ્ધ થતાં વેદનાં મહાવાક્યોના અર્થનું સાચું જ્ઞાન થાય છે.

‘અમૃતસાગર’, ત્રી.આ., પૃ. ૧૩૨

ઊંચી કોટીના ગ્રંથો બને તેટલી વધુ કાળજીથી વધારે વાર વાંચવા-વિચારવા જોઈએ. જેમ કે લાખો અને કરોડો સજ્જનો હરહંમેશ એના એ જ ગીતાગ્રંથ, એકાદશસ્કંધ, ભાગવત, રામાયણ, શાંતિપર્વ, કુરાન, ઝંદઅવસ્તા, બાઈબલ કે બીજા ધર્મગ્રંથ નિત્યપાઠ તરીકે વાંચે-સાંભળે છે.

પરંતુ તેઓમાંના જેઓ પોતાના જ્ઞાનચારિત્ર્યને ઉન્નત બનાવી સાચું હિત સાધવાની જરૂર સમજી શક્યા છે, તેઓ તો એ સ્વાધ્યાયનું કાર્ય લપ કાઢવાની પેઠે નહિ કરતા ધીરજ અને ઉત્સાહથી જ કરતા હોય છે. અને તેથી તેમને માટે તે કલ્યાણકારી પણ વધારે અને વહેલું જ થાય છે. ભૂખને શાંત કરવા માટે જેમ એની એ જ વસ્તુના કોળિયા ઉપરાઉપરી લઈએ છીએ તે જ પ્રમાણે પોતાના ગુણદોષ જાણવા સમજવા સજ્જનો એની એ જ બાબતનું શ્રવણ, ચિંતન અને સાધન-અનુસરણ કર્યા કરવાનું તથા એ જ પ્રકારનાં કથાકીર્તન વાંચવા-સાંભળવાનું કર્યા કરતા હોય છે. જ્યાં સુધી માણસનું અંતઃકરણ દિવ્ય ભાવ-પ્રભાવોથી રંગાઈ જઈને બહારની બાજુએ ચારિત્ર્ય પ્રદેશ સુધી અને અંદરની બાજુએ ઈષ્ટ સાક્ષાત્કાર સુધી પહોંચી વળે નહિ, ત્યાં સુધી તે પોતાને સિદ્ધાત્મા, કૃતકૃતાત્મા કે જીવન્મુક્ત માની શકે નહિ અને માની લે તો તે મિથ્યાભિમાનમાં અને પામરતામાં જ આગળ વધી જાય છે.

મનુષ્યજાતિ માટે જુદા જુદા તમામ મુખ્ય ધર્મોમાં અતિઉપકારક વિગતો અમૂલ્ય વારસારૂપે હયાત છે. છતાં આપણે તેને વીસરી ગયાં છીએ, અવળે રસ્તે ચડી ગયાં છીએ અને વધુમાં વધુ દુર્દશા ભોગવી રહ્યાં છીએ. પવિત્ર આત્માઓનાં જ્ઞાનચારિત્ર અને આદેશ-ઉપદેશ તાજા કરી ચોખ્ખી રીતે સમજી લઈએ અને અમલમાં મૂકવા કમર

કસીએ તો હજી પણ ઉન્નતિનો એ સાચો અને સર્વોત્તમ માર્ગ આપણા માટે ખુલ્લો જ છે.

આપણા પ્રાચીન ઋષિમુનિઓ પ્રભુપ્રેમી, યોગપરાયણ, ધર્મપરાયણ અને ચારિત્રસંપન્ન હતા. ભારતવર્ષમાં જ્યારથી યથાર્થ ગુરુત્વ અને શ્રેષ્ઠ શિષ્યત્વ ઘટતા ચાલ્યા અને તેના પરિણામે મનોબળ, શરીરબળ અને છેવટે ધનબળ પણ ત્યારથી હીન થતું ચાલ્યું. આવી રીતે ભારતવર્ષ ગબડતો ગબડતો અત્યારે જાણે છેક રસાતાળ સુધી પહોંચી ગયો હોય તેની પેઠે અનેક પ્રકારની અવદશાઓ ભોગવી રહ્યો છે.

એ જ પ્રમાણે મુસલમાનોમાં મહાન પેગંબરો થઈ ગયા છે. એમનાં સર્વાર્પણ અને ધર્મવીરતા ભુલાતાં ગયાં છે અને વિપરીત બુદ્ધિ, સ્વાર્થવૃત્તિ, વિષય લોલુપતા, કુસંપ, નિર્બળતા, નિર્ધનતા વગેરે અલા-બલાઓ આવીને વસી છે. આટઆટલા અનુભવો છતાં પણ આપણે હિંદુ-મુસ્લિમો એ અવદશાઓનાં મૂળ કારણો શોધવા-ટાળવા તરફ વળીએ એ ખૂબ જ જરૂરી છે. ગુંડાઓની ગુંડાખોરીનો દુરુપયોગ કરવા તરફ, અગ્રેસરોને હણવા તરફ, મનુષ્યહરણ કરવા તરફ, બળાત્કારે વટલાવવા તરફ હિંદુજાતિ પણ જો વળી ગઈ તો પછી બન્ને કોમો હજી પણ કેટલી બધી દુર્દશામાં ડૂબી જશે? બન્ને કોમોને હજી પણ કેટલું બધું સોસવું પડશે? પરસ્પર લડાવી મારનારાઓ કેવી પાયમાલીએ પહોંચાડી દેશે? આ બધું વિચારવા જેવું છે. નહિ તો બન્નેનાં કિસ્મતમાં હજી વધારે આકરી આફતો અને પરાધીનતા સરજાશે.

પોત પોતાના ધર્મના મૂળપુરુષો અને મહાત્માઓના અનુભવ અને ઉપદેશો યથાવત્ સમજવામાં આવે તો બધા જ મુખ્ય ધર્મોની જડ અને ઉન્નતિ સાચા

જ્ઞાનમાં અને શુદ્ધ ચારિત્ર્યમાં જ રહેલી સમજાશે. તેની જ પ્રાપ્તિ અને તેના જ પ્રચાર માટે મચી પડનાર દેવ-માનવોની દરેક કોમ માટે જરૂરિયાત છે.

હિંદુ અને મુસલમાનોને હજી પણ વધારે દુર્બળ અને દીનહીન બનાવવા માટે તેમના વચ્ચે એક યા બીજી રીતે વેરઝેર ફેલાવાઈ રહ્યા છે. હિંદુઓમાંથી મુસ્લિમ ધર્મ વિશેની અવળી સમજણ ઓછી થાય, મુસ્લિમ ભાઈઓનું ધ્યાન પોતાના ધર્મસિદ્ધાંતો અને ઉત્તમ આદર્શો તરફ વધારે ખેંચાય એ જરૂરી છે. દુનિયાના બધા મુખ્ય ધર્મો પરમાત્મારૂપી એક જ વૃક્ષમાંથી અને એક જ ઉદ્દેશથી ઉદ્ભવેલ અનેક ડાળી જેવા છે તથા ગમે તેટલા મતભેદ છતાં તે માત્ર વચગાળાની જ વાતો હોઈ સર્વોપરી ધ્યેય, હેતુ, સાધન અને સાધના તો એક જેવાં જ છે.

હિંદુઓની પેઠે મુસ્લિમોમાં પણ અત્યારે અનેકવિધ મતભેદો, કર્મકાંડો, સાધનાઓ, પંથો, સંપ્રદાયો, વહેમો અને રીતરિવાજો વગેરે ચાલે છે. પંડિતો, મૌલવીઓ તથા સાધુ-ફકીરો વગેરેમાં ઘણાખરા તો વાતોનાં જ વડાં કરી જાણનારા, જ્ઞાન કે ભક્તિના નામે દુનિયાઈ સ્વાર્થ સાધનારા, દુરાચાર વધારનારા અને કેટલાક તો એકબીજાના અવતાર-પેગંબર વિશે પણ અવળા વિચાર

ફેલાવી કોમ કોમ વચ્ચે વેરઝેર વાવનારા હોય છે. હકીકત આવી હોવાથી હવે તો સર્વજ્ઞ સર્વવ્યાપી પરમાત્માનો મહિમા અને ઉપયોગ-ઉપકારકતા સમજાવીને દૈવી સંપત્તિ તરફ દોરવાવાળા દિવ્યાત્માઓની વધારે જરૂર છે. તથા વિચારો અને ગ્રંથો પણ એવા જ પ્રકારના વિશેષ ફેલાય વંચાય તેમ થવાની જરૂર છે.

જે પવિત્રતા અને ગહનતા હિંદુધર્મમાં છે, તે જ પવિત્રતા અને ગહનતા મુસ્લિમ ધર્મમાં છે, એ જો એકવાર સમજી જવાય તો ઘણી ગેરસમજ દૂર થાય. જે પ્રમાણે ગુજરાતી વાચક મીરાંબાઈ, નરસિંહ, સુરદાસ, કબીર, બોડાણો વગેરે ભક્તોનાં ચરિત્ર વાંચે છે અને તેમાંથી બોધ ગ્રહણ કરે છે, તે જ પ્રમાણે ઈસ્લામી ભક્તગણનાં ચરિત્રો ઉપરથી બોધ લઈ શકાય તેમ છે. ઈસ્લામના આત્માનું સાચું દર્શન આવા પવિત્ર પુરુષોનાં જીવનચરિત્રમાં થઈ શકે છે. હિંદુધર્મ, બૌદ્ધધર્મ, જૈનધર્મ, ખ્રિસ્તી, પારસી, મુસ્લિમ એમ એકએક ધર્મમાંથી ભગવદ્ભક્તના દાખલા મળી આવે છે. શાળામાં શીખતાં બાળકોને પણ પાઠ્ય પુસ્તકોમાં આવા ભક્તોનાં ચરિત્રના પાઠ શીખવ્યા હોય તો તેમને અતિશય લાભ થાય. 'મુસ્લિમ મહાત્માઓ', પ્ર.આ., નિવેદનમાંથી સંક્ષિપ્ત ◻

સપરિવાર જાહેર આમંત્રણ

પૂજ્ય શ્રીમોટાના સુરતના સ્વજન શ્રીમતી સરોજબહેન રમેશભાઈ ચપટવાલા પરિવાર, હાલ અમેરિકા દ્વારા હરિ:ૐ સત્સંગ કેન્દ્ર, ન્યુજર્સીના સંયુક્ત ઉપક્રમે પૂજ્ય શ્રીમોટાના સત્સંગમાં સપરિવાર સહભાગી થવા જાહેર આમંત્રણ છે.

તારીખ : ૨૩, જૂન-૨૦૧૮ સમય બપોરના ૨-૧૫ થી ૫-૦૦ સુધી

સ્થળ : ૪૪૯૫૫ ચેરીહીલ રોડ, કેન્ટોન, મિશીગન, યુ.એસ.એ.

વિશેષ પૂછપરછ માટે યજમાન સંપર્ક : શ્રીમતી મિતલ ચપટવાલા ફોન : ૨૧૩-૩૦૪-૮૪૩૬

સત્સંગ કેન્દ્ર : કાર્તિકેય અમીન : ૬૦૯-૫૮૬-૪૨૧૭

નીપુલ પટેલ : ૭૩૨-૭૨૫-૯૬૭૨, ફેની પટેલ : ૭૦૩-૮૦૧-૬૨૩૧

-સંપાદક

સંસારમાં જો રહેતા આવડે તો મુક્તિ સુલભ છે. સંસારમાં રહેવું એ એક વિદ્યા છે. એક કળા છે. એ વિદ્યાને ઠીક સમજી લઈએ અને તેને કામમાં લગાડીએ તો બેડો પાર થઈ જાય. કોઈ પણ કાર્ય કરવું હોય તો તે કાર્ય કરવાની વિદ્યા આવડવી જોઈએ. જેમ કે રસોઈ બનાવવી હોય તો રસોઈ કરવાની વિદ્યા, એની કળા આપણને આવડતી હોવી જોઈએ. એટલે કોઈ પણ કામમાં જ્ઞાન અને કર્મ બેઉની જરૂર રહે છે.

સંસારમાં દરેક માનવને જુદા જુદા પ્રકારના સગાંસંબંધી સ્નેહી છે. એ સૌની સાથે એમના હિત માટે જ બધો વ્યવહાર કરો. કેવળ એમની જ સેવા કરો. કેવળ એમને જ સુખ પહોંચાડો. પોતાના સુખની લેશ માત્ર પણ ઈચ્છા ના રાખો. જે પોતાના સુખની ઈચ્છા કરે છે તેને સંસારમાં રહેવાની કળા આવડી નથી. તમે તમારા કુટુંબમાં રહો છો તો તે કુટુંબના દરેક સભ્યની તમે સેવા કરો. તમે સેવા કરવાને બદલે સેવા લેવાની ઈચ્છા રાખો છો. સેવા લઈ રહ્યા છો. આપણા પોતાની સેવાની ઈચ્છા કર્યા કરવાથી આપણું કલ્યાણ થતું નથી કે આપણો ઉદ્ધાર થતો નથી. આપણે કોઈની પાસેથી કાંઈ પણ ઈચ્છીએ છીએ તો પરાધીન થઈ જઈએ છીએ. આ પાકો સિદ્ધાંત છે. જ્યારે આપણે કશાની ઈચ્છા રાખતા નથી ત્યારે આપણે પરાધીન બિલકુલ થતા નથી. બિલકુલ સ્વાધીન છીએ. સંસાર પાસેથી આપણે કશાની પણ ઈચ્છા ના કરવી. હકીકતમાં સંસાર આપણી પાસેથી ઘણું ઈચ્છી રહ્યો છે. બીજાની ન્યાયયુક્ત ઈચ્છા આપણાં શક્તિ સામર્થ્ય પ્રમાણે પૂરી કરીએ. એમની ઈચ્છા પૂરી કરવાથી આપણી

ઈચ્છાના ત્યાગનું સામર્થ્ય આવી રહે છે. પોતાના જ સ્વાર્થની વાતો કર્યે જશો તો પોતાના ત્યાગનું સામર્થ્ય નષ્ટ થઈ જશે. આપણે બીજાઓની સહાયતા-સેવા કર્યે જઈશું તો આપણે સ્વતંત્ર રહેવાના. સંસારમાં રહીને સ્વતંત્ર રહેવું એ જ સંસારથી ઊંચે જવાનું છે. આ જ મુક્તિ છે.

ગીતાજીના પાંચમા અધ્યાયના શ્લોક ૨૮માં કહ્યા પ્રમાણે જેમનું મન સામ્ય અવસ્થામાં રહેલું છે તેમણે અહીં જ આ લોકમાં સૃષ્ટિ અવસ્થાને જીતી લીધી છે. બ્રહ્મ નિર્દોષ અને સમસ્થિતિનું છે. તેથી તો એવા સાધકો બ્રહ્મમાં સ્થિતિ કરીને રહ્યા છે. સામ્ય અવસ્થામાં અનુકૂળ પ્રતિકૂળ પરિસ્થિતિ આવી પડતાં એમાં સુખ અને દુઃખ ના થાઓ, હર્ષ અને શોક ના થાઓ. આ ક્યારે થઈ શકે કે જ્યારે આપણે સંસારમાં આપણે માટે નહિ રહીએ ત્યારે.

આપણાં માતાપિતાની આપણે સેવા તો કરીએ, પણ એમની સેવાની ઈચ્છા ના રાખીએ. એમને સુખ કેવી રીતે પહોંચે, એમનું હિત કેવી રીતે થાય, એમને આરામ કેવી રીતે મળે એવો જ ભાવ આપણે રાખવાનો છે.

કહેવામાં આવે છે કે આપણે જેઓની સેવા કરીએ તેઓ જો આપણને દુઃખ પહોંચાડે તો આપણે શું કરવું? એઓ દુઃખ પહોંચાડે તો આપણું બહુ જ ઝડપથી કલ્યાણ થશે. આપણે સેવા કરીએ છીએ એટલે તો આપણું કલ્યાણ થાય છે જ, પણ આપણને એઓ દુઃખ આપે તો આપણાં પાપોનો નાશ થશે. પાપોનો નાશ થવાથી અંતઃકરણ નિર્મળ થશે. સેવા કરવાથી ત્યાગ થશે. આપણને બેવડો લાભ થશે.

કોઈની ચાહના પૂરી કરવામાં બે વાતોનું

ધ્યાન રાખવાનું છે. એક તો એમની ચાહના કે અપેક્ષા અન્યાયમુક્ત તો નથીને અર્થાત્ ચાહના ન્યાયયુક્ત હોવી જોઈએ. બીજું આપણા સામર્થ્યને અનુરૂપ હોવી જોઈએ.

કોઈના મૃત્યુ માટે જો દુઃખ થાય તો તેનાં બે કારણો હોય છે. એક તો એની પાસેથી સુખ લીધું છે અને સુખ આપ્યું નથી અને બીજું ફરી સુખ લેવાની આશા રહી છે. આપણે જો એની પાસેથી સુખ ના લીધું હોત તો એના મરણથી દુઃખ ના થાત. જેને આપણે ઓળખતાં નથી, તે મરણ પામે છે. તો એના મરણથી આપણને દુઃખ નથી થતું. આગળ ઉપર સુખ લેવાની આશા ના રહે તોપણ દુઃખ થતું નથી. જેમ કે કોઈ ૮૦ કે ૧૦૦ વર્ષનો વૃદ્ધ થઈને મરી જાય તો એના મરણનો શોક નથી થતો. ભારે આનંદની વાત છે. એનું કારણ એ છે કે એની પાસેથી સુખ મળવાની કોઈ આશા નથી રહી. એ માટે દુઃખ થતું નથી. કોઈ જવાન ઉંમરની વ્યક્તિ મૃત્યુ પામે છે તો દુઃખ થાય છે, કારણ કે એની પાસેથી સેવા-સુખ મળવાની આશા બાંધી રાખી હતી. આશા એ મોટું દુઃખ છે. લેવાની ઈચ્છા જ બંધન છે. આપણી બુદ્ધિ વિપરીત-ઊલટી થઈ ગઈ છે. લઈશું તો ઋણી થઈ જઈશું. પછી સુખી કેવી રીતે થવાના? ઋણી વ્યક્તિની મુક્તિ નથી. સંસારનાં ઋણ ચૂકવી ઋણ રહિત બનવું. લેવાનું ખાતું જ ઉડાડી નાખો. બધાંને દઈ દો. માતાપિતા, ભાઈબહેન, સ્ત્રીપુત્ર, સાસુસસરા, દિયરજેઠ, દેરાણીજેઠાણી બધાંની સેવા કરી લઈને છૂટવાનું છે. સેવા લીધી કે ફસાયા.

ઈચ્છા ત્યાગીને સેવા કરવાની છે. સંસારમાં રહેવાની આ અસલ વિદ્યા છે. વ્યવહારમાં પરમાર્થની કળા એ આનું નામ.

‘કલ્યાણકારી પ્રવચનો’, પાંચમી આવૃત્તિ, પૃ. ૩૬ □

(અનુસંધાન પેજ નં. ૨૫ નું ચાલુ)

રહેવું છે : મારે જોવું છે હાસ્ય-છોળો ઉડાડનાર કોઈ નાટક, કારણ કે માનવપ્રકૃતિ પર નર્મમર્મના લસરકા કેવાં ચિતરામણ કરે છે, એ પણ મારે સમજવું છે.

મધરાત : ફરી પાછી શાશ્વત અંધકારમાં હું સમાઈ જવાની છું. એ નાનકડા ત્રણ દિવસમાં મારે જોવું હોય એ બધું તો ક્યાંથી જોઈ શકી હોઉં? પૂર્ણ અંધકાર મારા વિશ્વ પર છવાશે ત્યારે જ મને સમજાશે કે કેટલું બધું અણદીઠું રહી ગયું !

જો જાણો કે અંધાપો તમને આંબી જવાનો છે તો તમે મારા જેવું જ સમયપત્રક બનાવો એવું નથી. પણ તમારે ભાગે એવી નિયતિ આવે તો તમે આંખોનો કદી ન કર્યો હોય એવો ઉપયોગ કરી લેવા ઈચ્છશો. સૃષ્ટિમાં જે કાંઈ નિહાળ્યું હશે એ તમને પ્રિય થઈ પડશે. ચોપાસ જે વસ્તુઓ પથરાયેલી છે, એ બધી ચક્ષુઓમાં ઉતારી લેવા તમે તત્પર રહેશો અને ત્યારે છેવટે, તમે સૃષ્ટિને ખરેખર નીરખશો, સૌંદર્યની એક નવી જ દુનિયા તમારી સમક્ષ ખૂલી જશે.

હું અંધ નારી બીજું તો શું કહું, પણ જે લોકો દષ્ટિનું વરદાન પામ્યાં છે એમને એક સૂચન કરું : આવતી કાલે અંધાપો આવવાનો છે એમ માનીને તમારાં નેત્રોને ઉપયોગ કરજો અને અન્ય ઈન્દ્રિયોની બાબતમાં પણ એવું જ કરજો : ગીતો સાંભળજો, પંખીગાન સુણજો, અનેક વાદ્યોની લહેરાતી સૂરાવલિને કાનમાં ભરી લેજો - એમ માનીને કે આવતીકાલે જ તમે શ્રવણેન્દ્રિય ગુમાવવાના છો. દરેક પદાર્થને એમ સમજીને સ્પર્શી લેજો કે તમે સ્પર્શનું સંવેદન ખોઈ બેસવાના છો. હરેક પુષ્પના પરિમલનું પાન એ રીતે કરી લેજો કે જાણે ગંધ તમારા નાસિકાદ્વારે પાછી આવી શકવાની નથી. પ્રિય સ્વાદ માણી લેજો - કદાચ સ્વાદેન્દ્રિય દગ્ધો દેવાની હોય. સર્વ ઈન્દ્રિયોને મહત્તમ માણજો, આનંદનો પ્રત્યેક આહ્વાદ ગ્રાહી લેજો. પ્રકૃતિએ નિર્મેલાં સૌંદર્ય અને આનંદનાં સકલ નિમિત્તો સેવી લેજો, પણ સર્વ ઈન્દ્રિયોમાં ચક્ષુ એ સહુથી વધુ આનંદદાયક છે એવું માનજો.

(અંગ્રેજી પરથી : જયંત મેઘાણી)

પ્રેષક : શ્રી વિવેક દેસાઈ □

પૂજ્ય શ્રીમોટાના ૮૦મા સાક્ષાત્કારદિન - રામનવમીનો ઉત્સવ સુરત ખાતે તા.૨૫-૩-૨૦૧૮ને રવિવારે, યોગાનુયોગ રામનવમીના જ મંગલદિને શ્રી કમળાબહેન ત્રિભોવનદાસ જોષી પરિવાર, રહે. ચલથાણ સુરતના યજમાનપદે સુચારુ રીતે સંપન્ન થતાં, તેનો ટૂંક અહેવાલ જાહેર જાણકારી માટે રજૂ કરાયો છે.

આ ઉત્સવનું સ્થળ શ્રી સમસ્ત પાટીદાર સમાજની વાડી, કતારગામ, સુરત હતું. ઉત્સવની આગલી સાંજે લવાછા ગામના હરિ:ૐ મંડળ દ્વારા મુક્ત કંઠે, હરિ:ૐની ધૂનનો ભાવભર્યો કાર્યક્રમ હતો. 'ગુરુમહિમા' વિશે વક્તવ્ય આપનાર શ્રી મેરાણભાઈ ગઢવી સંજોગવાશત્ ઉપસ્થિત રહી ન શકતાં, વિકલ્પરૂપે શ્રી ઉદય કૌશિકજીનું ઉદ્બોધન હતું. શનિવારની સાંજ હોઈ 'હનુમાન ચાલીસા'નો સમૂહપાઠ તેઓશ્રીએ કરાવ્યો હતો.

સ્વજનોને રાત્રિ રોકાણ સગવડતાવાળું રહે એ ભાવનાથી યજમાન પરિવારે પૂજ્ય શ્રીદાદા ભગવાનના ત્રિમંદિરના સ્થાને પ્રબંધ કર્યો હતો. બે લક્ઝરી દ્વારા સૌને ત્યાં પહોંચાડ્યા બાદ સવારના એ જ વ્યવસ્થાથી સૌ ઉત્સવના સ્થળે પહોંચ્યાં હતાં.

તા.૨૫-૩-૧૮ના રોજ હરિ:ૐ નામસ્મરણની ધૂનના કાર્યક્રમમાં સુરતની સ્વજન બહેનો પલ્લવીબહેન, યોગિનીબહેન, ડૉ. ધૃતિબહેન, રીટાબહેન અને શ્રી નિમિષ રંગૂનવાલા જોડાયાં હતાં. ભજનો રજૂ કરનાર શ્રી ભાવિક અને તેમના વૃંદે પણ સંગીતનાં સાધનો સાથે સાથ આપ્યો હતો. નિત્ય પ્રાર્થના, આરતીમાં યજમાન પરિવાર સાથે સૌ જોડાયાં હતાં. તે પછી વિશાળ શ્રોતાગણે તન્મયતાથી ભજનોનો કાર્યક્રમ ભાવભર્યા

વાતાવરણમાં માણ્યો હતો.

કૈલાસ માનસરોવર નિષ્કામ સેવા સમિતિ, ન્યુ દિલ્હીના ચેરમેનશ્રી ઉદય કૌશિકજીએ હિન્દી ભાષામાં આર્તપોકાર અંગે ઉદ્બોધન કર્યું હતું. હરિ:ૐ આશ્રમ નડિયાદ, તે સ્થળના વટવૃક્ષ અને મૌનરૂમોની પોતાની યાત્રાની વિગતો, પૂજ્ય શ્રીમોટા પ્રત્યેના પોતાના ભક્તિભાવ સાથે રજૂ કરી હતી. કૈલાસ માનસરોવરની યાત્રા અને મૌનરૂમમાં અનુષ્ઠાન એ બન્ને તેઓશ્રીએ સમકક્ષ લેખી હતી. પૂજ્ય શ્રીમોટાના શિવસ્વરૂપનો મહિમા વિસ્તારથી વર્ણવ્યો હતો. હરિ:ૐની ધૂન આગવા લયથી તેઓએ સ્વજનો સાથે રજૂ કરી હતી. પ્રવર્તમાન કે સદ્ગત સ્નેહી-સંબંધીના નામનો ઉલ્લેખ થતાં તેમના રૂપ આપણી સન્મુખ પ્રત્યક્ષ થતા હોય છે, એ રીતે પ્રેમભક્તિભાવથી ભગવાનના નામ દ્વારા તેઓ સન્મુખ થાય એ આદર્શનો ઉલ્લેખ કરાયો હતો.

શ્રી ઉદય કૌશિકજીએ યજમાન પરિવારના સભ્ય અને ૫૫ વર્ષની ઉંમરે કૈલાસની યાત્રા કરનાર શ્રી ઈચ્છુભાઈ જોષીનું ખેસ ઓઢાડી સન્માન કર્યું હતું. જોષી પરિવારના બીજા સભ્ય શ્રી વિશાલ ગિરધરભાઈ જોષીએ પણ ૩૫ વર્ષની વયે કૈલાસ માનસરોવરની યાત્રા કરી છે, તે સંપર્ક અને સંબંધના નિમિત્તે આજે પોતે આ કાર્યક્રમમાં ઉપસ્થિત રહેવા ભાગ્યશાળી બન્યા છે, તે માટે આભાર વ્યક્ત કર્યો હતો.

આ ઉત્સવના બીજા વક્તા, સાગર યુનિવર્સિટી, મધ્યપ્રદેશના ચાન્સેલર શ્રી બળવંતભાઈ જાની હતા. પૂજ્ય શ્રીમોટા અંગે પ્રાથમિક જાણકારી પ્રાધ્યાપક ડૉ. રમેશભટ્ટ,

પ્રા. હેમંતભાઈ સાથેના સંપર્ક દરમ્યાન મળી હતી, પરંતુ સમય નહિ પાક્યો હોય એટલે છેલ્લે જોષી પરિવારના હૃદયસ્થ શ્રી મનસુખભાઈ સાથેના સત્સંગ દ્વારા પૂજ્ય શ્રીમોટાના જીવન અને કાર્ય અંગે વિશેષ જાણકારી મળી હતી. શ્રી મનસુખભાઈ તો પોતાની અને પારિવારિક, સામાજિક, આર્થિક અને આધ્યાત્મિક ઉન્નતિનું સર્વ શ્રેય પૂજ્ય શ્રીમોટાચરણે ધરતા હતા. એ નિમિત્તસર આજે પૂજ્ય શ્રીમોટાના સાક્ષાત્કાર દિનના ઉત્સવમાં ઉપસ્થિત રહેતાં પોતાને બડભાગી ગણ્યા હતા. પોતાને મળેલ મર્યાદિત સમયમાં પૂજ્ય શ્રીમોટાના શંકર સ્વરૂપને કેંદ્રમાં રાખી વિગતો જણાવી હતી.

સન્માન કાર્યક્રમ :

(૧) મેનાબા ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ, અમદાવાદ દ્વારા સંચાલિત વિકલાંગ અને મંદબુદ્ધિની બાળાઓની સંસ્થાના મેનેજિંગ ટ્રસ્ટી શ્રી નીરુબહેન રાવલ અને આ સદ્કાર્યમાં સદાય સાથ આપી રહેલ શ્રી ગિરીશભાઈ એન. પટેલ, માનદમંત્રીનું યજમાન પરિવારે સન્માન કરી રૂ. ૨૧,૦૦૦/- રોકડ પુરસ્કાર અર્પણ કરેલ. જોકે તે રકમમાં રૂ. ૧૦૦૦/- ઉમેરીને રૂ. ૨૨,૦૦૦/-નું તેઓએ ભાવપૂર્વક દાન આપ્યું હતું.

(૨) સુરતના મહિધરપુરા, હીરા બજાર વિસ્તારના મયૂરી એપાર્ટમેન્ટના વૉચમેન શ્રી ફૂલચંદભાઈ વખારિયાની સ્કૂલમાં અભ્યાસ કરતા સુપુત્ર વિશાલને ક્રિકેટ રમતાં રૂ. ૪૦ લાખની કિંમતના હીરાનું પેકેટ મળતાં, પિતાપુત્રે મૂળ માલિકની શોધ કરી એ પેકેટ પરત કરેલું. હરિ: ઝું સત્સંગ મંડળ, અમદાવાદ દ્વારા પ્રમાણિકતાના ગુણની કદર કરી, શ્રી વિશાલનું

આગલી સાંજના રૂ. ૨૦૦૦ના પુરસ્કાર સાથે સન્માન કરાયું હતું. તેના અનુસંધાને હરિ:ઝું આશ્રમ સુરત દ્વારા રૂ. ૧૧,૦૦૦/-નો રોકડ પુરસ્કાર શ્રી વિશાલને અપાયો હતો. હરિવાણી ટ્રસ્ટ, અમદાવાદ (હરિભાવ) દ્વારા પણ શ્રી વિશાલની પ્રમાણિકતાની કદર કરતાં રૂ. ૧૧,૦૦૦/-નો રોકડ પુરસ્કાર અપાયો હતો.

હરિ:ઝું આશ્રમ, સુરત દ્વારા ગુણ અને ભાવની કદર કરીને અપાયેલ એવોર્ડ પુરસ્કારની વિશેષ વિગતો આ પ્રમાણેની છે—

(૧) શ્રી વિજયભાઈ રામભાઈ પટેલ, આચાર્યશ્રી એલ. પી. ડી. પટેલ વિદ્યાલય, પુણા ગામ, જિ. સુરતના વિદ્યાર્થીઓમાં ભારતીય સંસ્કૃતિના મૂળભૂત સંસ્કારોના સિંચન વડે તથા સ્વામી વિવેકાનંદના જીવનચરિત્રના આધારે વિદ્યાર્થીઓના સર્વાંગી વિકાસ માટે સતત કાર્યરત છે, જેમને ગુજરાત રાજ્યના શ્રેષ્ઠ શિક્ષક તથા શ્રેષ્ઠ આચાર્યશ્રીનો એવોર્ડ પ્રાપ્ત થયો છે, તેવા શ્રી વિજયભાઈ રામભાઈ પટેલને હરિ:ઝું આશ્રમ, સુરત તરફથી શિક્ષણવર્ષ સન્માનપત્ર તથા રૂ. ૧૧,૦૦૦/-નો રોકડ પુરસ્કાર તથા પૂજ્ય શ્રીમોટાનો ફોટો એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો.

(૨) શ્રીમતી બેલાબહેન ઉમેદભાઈ પટેલ, શિક્ષિકા, પ્રાથમિક શાળા, ભાંખરપુરા (ચકલાસી), તા. નડિયાદ, જિ. ખેડાનાં બાળકોમાં ગણિતનું સરળ જ્ઞાન પ્રગટે, ગણિત જેવા જટિલ લાગતા વિષયને બાળકો રમતાં રમતાં આત્મવિશ્વાસ સાથે ઉત્સાહભરે ઉકેલી શકે તે માટે હાથના આંગળાઓની મુદ્રા થકી શૂન્યથી દસ લાખ સુધીના આંકડાઓની ગણતરી પળવારમાં કરી શકાય એવી નવતર પદ્ધતિની

શોધ વડે બાળકોમાં ગણિત શિખવાડવામાં તેઓશ્રી કાર્યરત છે અને ગામડે ગામડે તથા શહેરોમાં વિના મૂલ્યે સ્વખર્ચે બાળકોને ટ્રેઈનિંગ આપી રહ્યા છે અને અત્યાર સુધીમાં ૨૫૦૦૦ થી વધુ બાળકોને આ ટ્રેઈનિંગ મળી ચૂકી છે. તેમના વિશિષ્ટ ગુણ અને ભાવની કદર કરતાં હરિ:ૐ આશ્રમ, સુરત તરફથી શિક્ષણવર્ષ સન્માનપત્ર તથા રૂ. ૫૧,૦૦૦/-નો રોકડ પુરસ્કાર અને પૂજ્ય શ્રીમોટાનો ફોટો એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો.

(૩) શ્રી વંદિતા ધારીયાલ : ૧૯ વર્ષની ઉંમરની અમદાવાદની દીકરી ઈંગ્લેન્ડ થી ફ્રાંસ વચ્ચેનું ઈંગ્લિશ ચેનલનું ૨૨ નોટીકલ માઈલનું દરિયાઈ અંતર ૧૩ કલાકમાં તરીને ગુજરાતની પ્રથમ મહિલા તરણવીર બની છે. આ ઉપરાંત, તેમણે રાષ્ટ્રીય કક્ષાએ તેમ જ એશિયન તરણ સ્પર્ધામાં પણ નોંધપાત્ર દેખાવ કરીને અનેક મેડલો જીતીને આપણા રાષ્ટ્રનું નામ ઉજાગર કર્યું છે. તેમના સાહસના ગુણ અને ભાવની કદર કરતાં હરિ:ૐ આશ્રમ, સુરત તરફથી શૌર્ય એવોર્ડ પ્રશસ્તિ પત્ર તથા રૂ. ૫૧,૦૦૦/-નો રોકડ પુરસ્કાર તેમ જ પૂજ્ય શ્રીમોટાનો ફોટો એનાયત કરવામાં આવ્યો.

(૪) શ્રીમતી પાબીબહેન લક્ષ્મણભાઈ રબારી : બાળપણમાં પિતાની છત્રછાયા ગુમાવ્યા બાદ સખત પુરુષાર્થ, આત્મવિશ્વાસ અને શ્રદ્ધાના બળે સંઘર્ષમય જીવનનું પરિવર્તન કરતાં કચ્છ, ભુજ, અંજાર વિસ્તારની હસ્તકલા થકી નિર્મિત ચીજ વસ્તુઓને રાષ્ટ્રીય અને આંતર રાષ્ટ્રીય ફલક ઉપર પહોંચાડનાર સફળ મહિલા ઉદ્યોગવીર તેમ જ વ્યાપાર ને સમાજ સેવા સાથે વણી લેતા તે વિસ્તારના સમાજની મહિલાઓને આત્મનિર્ભર બનાવી સમાજના ઉત્કર્ષ માટે સમર્પિત છે. તેઓ

સાંપ્રતકાળમાં પૂ.શ્રીમોટાનું ‘સમાજને બેઠો કરવાનું કાર્ય’ કરી રહ્યાં છે. તેમની નિષ્ઠા, પ્રમાણિકતા, સમાજસેવાની ભાવના સાથે સર્વાંગી મહિલા સશક્તિકરણના ગુણ અને ભાવની કદર કરતાં હરિ:ૐ આશ્રમ, સુરત તરફથી મહિલા ઉદ્યોગ વીર સન્માનપત્ર તથા રૂ. ૨૫,૦૦૦/-નો રોકડ પુરસ્કાર અને પૂજ્ય શ્રીમોટાનો ફોટો એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો.

(૫) યજમાન પરિવારના સર્વે ભાઈઓ અને પરિવારના વડીલ શ્રી કમળાબહેનનું આશ્રમ દ્વારા તમામ વક્તાઓના હસ્તે શાલ ઓઢાડી અને મોટી સાઈઝના પૂજ્ય શ્રીમોટાના ફોટા સાથે બહુમાન કરાયું હતું.

હરિ:ૐ આશ્રમના સુરતના વાર્ષિક અહેવાલની પ્રિન્ટેડ વિગત ઉત્સવમાં ઉપસ્થિત રહેનાર દરેકને પ્રાર્થનાપોથીની સાથે આપવામાં આવી હતી. તેમાં મૌનરૂમના લાભાર્થી, વર્ષ દરમિયાન પ્રકાશિત કરાયેલ પુસ્તકો, ઉત્સવ નિમિત્તે રાહતદરે વેચાણમાં મુકાયેલ પુસ્તકો, સીડી, પેનડ્રાઈવ, ફોટોગ્રાફ્સની માહિતી જાહેર કરાયેલ. બાળકોમાં ગુણ અને ભાવ વિકસે તે માટે શિક્ષણક્ષેત્રે અપાયેલ અનુદાન, લોકકલ્યાણનાં કાર્યોને અપાતાં સહયોગ, આશ્રમની આવક-જાવક અને સરવૈયાની, સંસ્થાની થાપણોની આંકડાકીય માહિતી પણ જાહેર કરાયેલ.

પૂજ્ય શ્રીમોટાના રામનવમીના ઉત્સવ માટે સને ૨૦૨૭ સુધીની નોંધણી થઈ ગયાનું જાહેર કરાયેલ. કાર્યક્રમનું સંચાલન પ્રો. અશ્વિનભાઈ આણદાણીએ કર્યું હતું.

યજમાન પરિવાર વતી શ્રી ગિરધરભાઈ જોષીએ પૂજ્ય શ્રીમોટાચરણે પ્રણામસહ સર્વેનો મનહૃદયથી ખૂબ ખૂબ આભાર વ્યક્ત કર્યો હતો. હરિ:ૐ □

અમે ના ખોળવા આવ્યા, મળેલાં આપમેળે છો,
અમોને લાગજો ખપમાં, મળેલાંને વિનંતી છે.

જીવનની જો પડી ના છે, જીવનને કાજ પછી યત્ન,
—તમારાથી થવાના ના, મરી મથતાં ભલે છેક.

તમે માનો ન માનો છો, અમારે ખપ તમારો છે,
અમારે વળગી રહી તમને, તમારી સાથ જીવવું છે.

કુટુંબ-પરિવારની સાથે, તમારું વહાલ કેવું છે ?
અમારે એટલું ભાગે શું આવે કાં ન સરવાળે ?

અમારે ને તમારે તે કશું શું વહેંચવાનું છે ?
કશી લેવડ ન દેવડ છે, પછી તકરાર શાની છે ?

જીવનમાં જે મળેલાં છે, હૃદય વીનવું હું તે સહુને,
મને એકવાર અજમાવી જુઓ, સન્માર્ગે પળવાને.

તમારાં મન, હૃદય મુજને પૂરેપૂરાં સમર્પી દો,
પ્રયોગ તે કરી જોઈ, અનુભવી લ્યો બને છે શું ?

નકામા તે પછી દિલ જો અમે પુરવાર થઈ જઈએ,
અમો પર થૂંકજો પ્રેમે, અને ફિટકાર સૌ દેજો !

તમારી સાથ શાં પાનાં અમારાં તો પડેલાં છે,
તમારા ને અમારા તે ફરક જીવવામહીં શો છે !

ભારતીય સંસ્કૃતિમાં મૃત્યુ વિશે ઠેર ઠેર જે વિચારો વિખરાયેલા પડ્યા છે, તે મધુર અને ભવ્ય છે. ભારતીય સંસ્કૃતિમાં મૃત્યુ ભીષણ નથી. જીવન અને મૃત્યુ એ બન્ને પરમ મંગલ ભાવ છે. જીવનવૃક્ષને લાગેલું એક મીઠું ફળ એટલે મૃત્યુ. જીવનને મૃત્યુનું ફળ આવે છે અને મરણને જીવનનું ફળ આવે છે.

ગીતા માતાએ કહ્યું છે તેમ કામ કરતાં કરતાં આ વસ્ત્ર જીર્ણ થયું, ફાટ્યું એટલે પેલી ત્રિભુવનમાતા નવાં વસ્ત્રો આપવા માટે આપણને બોલાવે છે. કોઈ બાળપણમાં મરે છે તો કોઈ યુવાનીમાં. માને એમ લાગે કે આ પહેરણ સારું નથી. એટલે તરત જ પાછું બોલાવી લે અને નવું પહેરણ પહેરાવે છે. માની હોંશનાં કોઈ મૂલ હોઈ ના શકે. માના ભંડારમાં અનંત વસ્ત્રો છે, પણ એટલા માટે એણે આપેલાં કપડાં મારે ગમે તેમ બગાડી કે ફાડી ના નંખાય. એને કાળજીથી વાપરી એને ચોખ્ખું અને પવિત્ર રાખવું જોઈએ. સેવા કરતાં કરતાં એ ભલે ફાટે.

દેહ એટલે માટલું. કોઈ મૃત્યુ પામે એટલે આપણે તેની સ્મશાનયાત્રામાં આગળ દોણી પકડીને ચાલીએ છીએ. માટલું મહાન ધ્યેયવૃક્ષોને સિંચવા માટે મળ્યું હતું. આવો આ ક્રમ ચાલી રહ્યો છે. દરરોજની વિટંબણાઓ, આપત્તિઓ, મથામણો પછી રાત્રે આપણે સૂઈ જઈએ છીએ. ઊંઘ એટલે મરણ. આખા જીવનની અનેક વર્ષોની દોડધામ પછી આપણે સૂઈ જઈએ છીએ. નાનું બાળક આખો દિવસ રમે છે, પણ રાત પડતાં જ મા તેને ધીમે રહીને પડખામાં લે છે. એનાં રમકડાં વગેરે

ત્યાં જ પડી રહે છે. માની હૂંફ પામીને બાળક તાજુંમાજું થઈને સવારે બમણા ઉત્સાહથી રમવા લાગે છે. એવું જ જીવનું દુનિયામાં શ્રમથી થાકેલા જીવને પેલી માતા તેડી લે છે. બાળકની ઈચ્છા ના હોય તોપણ તેડી લે છે. બાળક એના સોબતીઓ એના સાંસારિક રમકડાં તરફ આશા મમતાભરી નજરે જોતું હોય છે, પણ બાળકનું હિત મા જાણે એટલે એ રોતાં બાળકને તેડી લઈ પોતાના પડખામાં સુવડાવે છે. જીવનરસ પિવડાવીને પાછું મોકલે છે.

સાસરે ગયેલી દીકરી બે દિવસ પિયર આવે છે. ફરીથી પ્રેમ, ઉત્સાહ, આનંદ લઈને સાસરે જાય છે. એ જ પ્રમાણે જગતની માવડી પાસે પિયર જઈ આવવું એટલે જ મૃત્યુ. નિશાળે ભણતાં બાળકો રિસેસમાં ઘેર જઈ મા આપે તે ખાઈ લઈ પાણી પી પાછાં નિશાળે જતાં રહે છે. એ જ રીતે દુનિયાની નિશાળમાં થાકેલા જીવો મા પાસે જઈ આવે છે. માનો ભરપૂર પ્રેમરસ પીને ફરીથી આ સંસારના વિદ્યાલયમાં ભણવા લાગે છે. દિવસભરના પરિશ્રમથી થાકેલા લોકો નદી, તળાવ, સરોવર, જલસ્નાન કરી થાક ઉતારે છે. મરણ એટલે વિશ્રામ.

ઊંચા શિખરે આવેલાં શિવમંદિરોમાં જવા માટે પગથિયાં હોય છે, તે જ પ્રમાણે જીવ પરિપૂર્ણતામાં શિખર તરફ જન્મ મૃત્યુનાં પગલાં માંડતો માંડતો જતો હોય છે. મરણ એટલે એક પગલું જ છે. એટલે મરણ એટલે પ્રગતિ જ. ભગવાન તરફ જતાં પગથિયાંને આપણે પ્રણામ કરીએ છીએ. એ પગથિયાં પવિત્ર છે. ધ્યેય તરફ લઈ જનાર સાધન લાગે છે. એ જ પ્રમાણે મરણ પણ પવિત્ર અને મંગલ છે. એ ધ્યેય તરફ લઈ

જનાર છે. માટે મરણને પ્રણામ.

દુનિયામાં સ્મરણ જેટલું જ વિસ્મરણ મહત્ત્વનું છે. આપણે જન્મ્યા ત્યારથી આપણે જે જે કાંઈ કર્યું, સાંભળ્યું, જોયું, વિચાર્યું એ બધું આપણને યાદ રહે તો આપણા ઉપર કેટલું બધું ભારણ થઈ જાય. જીવન અસહ્ય બની જાય. મરણ એટલે એક પ્રકારે વિસ્મરણ.

વર્ષને અંતે વેપારી નફો કે નુકસાન તારવે છે. મૃત્યુ એટલે જીવનના વ્યાપારમાંના નફા-નુકસાન જોવાની ક્ષણ. સાઠ સિત્તેર વર્ષ દુકાન ચલાવી એનું સરવૈયું કાઢવાનો સમય એટલે મરણ. મરણની ખૂબ આવશ્યકતા છે.

આ દુનિયામાં અત્યારના નામરૂપે ના રહેવું એ ક્યારેક ઈષ્ટ અને આવશ્યક હોય છે. કોઈ માણસે પહેલાં ખરાબ કામો કર્યા હોય તે પછી એને સાચેસાચો પસ્તાવો પશ્ચાત્તાપ થાય એટલે એ સારી રીતે જીવવા ઈચ્છે છે, પણ લોકો એનો ભૂતકાળ ભૂલતા નથી. આવા સંજોગોમાં પડદા પાછળ જઈને નવા રંગ અને નવાં નામરૂપ લઈને લોકો સામે આવવામાં જ મજા હોય છે.

મરણ ના હોત તો દુનિયા ભયંકર દેખાઈ હોત. મરણને કારણે સંસારમાં રમણીયતા છે. મરણને કારણે જગતમાં પ્રેમ છે. મનુષ્ય વિચારે છે કે કાલે આપણે જવાનું છે તો પછી શા માટે ખરાબ રીતે વર્તવું ? મરણ ઉપકારક પણ હોય છે. જીવનથી જે નથી થતું તે ક્યારેક મૃત્યુથી થઈ જતું હોય છે. ઈસુના જીવનથી જે ના થયું એ તેના કોસ ઉપરના મૃત્યુથી થયું. **મૃત્યુમાં અનંત જીવન છે.**

ભગવાન બુદ્ધ કહેતા કે પોતાનું નિર્વાણ કરશો તો જ દુનિયાને સાચો પ્રેમ કરી શકશો. પોતાની

જાતને ભૂલી જાઓ. પોતાની વ્યક્તિગત આશા, સ્વાર્થ, લોભ ભૂલી જાઓ તો જ અમર જીવન પ્રાપ્ત થશે. પોતાની આસક્તિ અને મનની તેમ જ ઈન્દ્રિયોની વાસનાઓને ભૂલી જવાનું આ દેહમાં જ શક્ય હોય છે. જીવતે જીવત જે મરવાનું શીખ્યો તે ચિરંજીવી બન્યો. દેશબંધુ દાસે મૃત્યુ સમયે એક સુંદર કવિતા રચી હતી. 'હે પ્રભુ ! મારા જ્ઞાનાભિમાનનું પોટલું હવે મારા માથેથી ઉતાર.'

ભારતીય સંસ્કૃતિ જેવી આશાવાદી સંસ્કૃતિ બીજી કોઈ નથી. પૂર્વ જન્મની બીજી બધી બાબતો વીસરાઈ જાય છે, પણ જ્ઞાનાનુભવનો નિયોડ આપણી પાસે રહે છે. પૂર્વે મેળવેલું જ્ઞાન આપણને ફરીથી પ્રાપ્ત થાય છે. કશું નકામું જતું નથી. વળી, ફરજિયાતપણે અનાસક્તિની શિખામણ મરણની હયાતીને કારણે જ મેળવાય છે. ત્યાગીને ભોગવવાની વાત ઉપનિષદો કહે છે. આખી દુનિયા છોડીને આપણે જવાનું છે એની યાદ મરણ અપાવે છે. તમારા જીવનની કિંમત તમારા મરણ ઉપરથી કરવામાં આવશે. જે મરતી વખતે રડશે એનું જીવન રોતડું ગણાશે. મહાપુરુષોના મૃત્યુ એક દિવ્યઘટના હોય છે. તેઓ હસતાં હસતાં મરે છે. મૃત્યુ એટલે નવજીવનનો આરંભ. જન્મ સમયે તું રડ્યો અને જગત હસ્યું, પણ જીવન એવી રીતે જીવ કે મરણ વખતે તું હસું અને જગત રડે.

જે સંસ્કૃતિએ મૃત્યુને જીવન ગણાવ્યું એ સંસ્કૃતિના ઉપાસકોમાં આજે મરણનો પારાવાર ભય ભર્યો છે. ભારતીય સંસ્કૃતિનાં સંતાનો તરીકે આપણને આ શોભા આપનાર નથી.

'ભારતીય સંસ્કૃતિ', પ્ર.આ., પૃ. ૨૧૩

□

(પૂજ્ય શ્રીમોટાના શરીરની જ્ઞાતિ ભાવસાર હતી. ભાવસાર જ્ઞાતિના અમદાવાદના નામાંકિત એડ્વોકેટ શ્રી ચંદુભાઈ ભાવસાર ડાકોર મુકામે ભગવાન શ્રી રણછોડરાયજીનાં દર્શને ગયા હતા. તે દર્શન દરમ્યાન તેઓને કોઈ ગેબી સંદેશો મળ્યો જે અન્વયે તેઓ હરિ:ૐ આશ્રમ, નડિયાદ ખાતે પૂજ્ય શ્રીમોટાનાં દર્શને પ્રથમ મુલાકાતના સ્વરૂપે પહોંચી ગયા હતા. ત્યારે તેઓને આવકારતાં શ્રીમોટા બોલ્યા હતા કે ‘તારી જ રાહ જોતો હતો.’ તે ઘટના બાદ પૂજ્યશ્રીએ તેઓને જે પત્ર-પોસ્ટકાર્ડ લખેલો તેની ફોટોકોપી તે પરિવારના શ્રી હિમાંશુ ભાવસાર દ્વારા અમોને પ્રાપ્ત થઈ છે. શ્રી હિમાંશુ હાલ કેનેડા ખાતે છે અને ત્યાં પૂજ્ય શ્રીમોટાને પ્રિય એવા નામસ્મરણ વાંચન, યજ્ઞ વગેરેમાં સક્રિય છે. એ ફોટોકોપીમાં ક્યાંક અક્ષરો અવાચ્ય રહ્યા છે. પાછળથી શ્રી ચંદુભાઈ ભાવસાર હરિ:ૐ આશ્રમ, નડિયાદના ટ્રસ્ટીમંડળમાં ટ્રસ્ટી હતા. અમદાવાદ ખાતે તેમના નિવાસે કોઠની પોળ, રાયપુર, શ્રીમોટાની પધરામણી થતી હતી. શ્રી રમેશભાઈ ભટ્ટની પૂજ્ય શ્રીમોટા સાથેની પ્રથમ મુલાકાત પણ એ સ્થળે થઈ હતી. - સં.)

હરિ:ૐ આશ્રમ, દખ્ખણિયો ઓવારો,
શેઠી નદી, નડિયાદ,
તા.૨૩-૧૨-૧૯૫૭

પ્રિયભાઈ ચંદુભાઈ તથા બહેન શારદા,
જત ભગવાનની કૃપાથી સહજમેળે ને આપમેળે આપણે પરસ્પર જે મળવાનું થયું છે, તે જીવનમાં ભગવાનની ભાવનાને પ્રેરવવા ને કેળવવાને માટે બનેલું છે. એની કૃપાથી અમારી પાસે તો કશું નથી. એક માત્ર એના નામનો વેપાર છે. જાતે અને ગુણે આપણે તો રંગારા રહ્યા. એટલે એના રંગનો પાસ લાગે તો જ જીવનમાં સાચી કમાણી થાય. બધુંયે કરતાં કરતાં શ્રીભગવાનની ભાવના પ્રગટતી રહે તો કંઈ કશામાં લોપાયમાન થવાય નહિ. એ કાજે જ આપણું તો મળવાનું શ્રીભગવાનની કૃપાથી બનેલું છે.

ભાઈ સોમાભાઈ (શ્રીમોટાના દેહ સંબંધે ભાઈ-સં) એ મને તો ઘણીયે વાર તમારે ત્યાં લઈ આવવાને માટે ખાસ કહેલું, પરંતુ એ તો એની કૃપા થાય, ત્યારે જ એવો સુયોગ પ્રાપ્ત થાય. આપણી (ભાવસાર-સં) જ્ઞાતિમાં આ જીવની સ્થિતિ તો

ઘણી ઘણી આર્થિક તંગીની છે, પરંતુ પ્રભુકૃપાથી એણે કૃપા કરીને એના નામનું રટણ પળેપળ લેવાયા કરાય અને એવા પવિત્ર સ્થળમાં જીવનું કંઈક કલ્યાણ એની કૃપાથી થવાનું હોય તો થાય એવા હેતુની સમજણથી આશ્રમની પ્રવૃત્તિ ઉપાડેલી છે.

ભાઈ કુબેરદાસ ભાવસારની મદદ અમને ઘણી મોટી મળતી થઈ તે સમયે આપણી જ્ઞાતિમાંથી તો અમોને કોઈ ઓળખતું પારખતું નહોતું, પરંતુ તમારા જેવાનો કૃપા કરીને ભગવાન મેળાપ કરી આપે છે, તે એની મોટી કૃપા છે. બાકી, તમારું નામ તો ઘણા વખતથી સાંભળેલું અને તમારા અંગે ભાઈ સોમાભાઈએ ઘણીવાર મને વાતો કરેલી, પરંતુ ભાઈ કુબેરદાસના ગયા પછીથી જ આપણો આવો ભાવનાવાળો મેળાપ થયો એમાં કોઈક ગૂઢ સંકેત હોવો જોઈએ. તમે બુધવારે બહેન શારદાબહેનની (ચંદુભાઈનાં ધર્મપત્ની-સં) સાથે આવવાના છો તે પણ ઘણી સારી વાત છે. ભાઈ સોમાભાઈ અને ભાઈ નંદલાલ તે દિવસે અહીં આશ્રમમાં હશે, ... લિ. તમારા મોટાના ઘણા ઘણા રામરામ.

તા.ક. શારદાબહેનને પણ ઘણા ઘણા પ્રણામ.□

(ગતાંકથી આગળ)

ગુજરાતમાં નવાગામ બંધ, મધ્યપ્રદેશમાં પુનસાબંધ અને બર્ગીબંધ એમ ત્રણ સ્થળે નર્મદાજીના વહેણમાં મોટા બંધ બંધાઈ રહ્યા છે. વીસ વર્ષથી બંધાતો આ બર્ગી બંધ પૂરો થવા આવ્યો છે. પુનસા બંધ પૂરો થતાં હજી પંદર-વીસ વર્ષ લાગશે અને ગુજરાતના નવાગામ બંધનો લાભ તો વીસ-પચીસ વર્ષે લોકોને મળે તો ભગવાનનો ઉપકાર (સને ૧૯૮૨ની વાત છે-સં.)

અહીં માણસમાત્રના હાથમાં કુહાડી હોય છે. કુદરતે મોકળે મને મહાવનો બનાવ્યાં છે. વૃક્ષોના દિલનો સાદ કોઈ નથી સાંભળતું. ઝરણાં અને પર્વતો જોઈ પ્રકૃતિપ્રેમીઓનાં હૈયાં હિલોળે ચડે. આજે એ જ પર્વતોનાં આંસુ ઝરણાં બની, વહી રહ્યાં છે. અડીખમ યોગી જેવા આ પહાડો યુગોથી આસન જમાવી અહીં પડ્યા છે, કરુણ સ્વરમાં એ કહી રહ્યા છે કે ખુલ્લી પ્રકૃતિનો આ અનહદ આનંદ અમારા માટે હવે સ્વપ્ન સમાન બની જશે ને અમને સદાયને માટે જળસમાધિ અપાઈ જશે. (ડેમનાં પાણીમાં ડૂબી જશે) પ્રભુની સૃષ્ટિમાં નાનાંમોટાં જીવોનો માનવીની બીજો કોઈ મોટો દુશ્મન નથી. એણે ખૂબ હિંસા કરી છે. માનવીએ એમાં બળ-બુદ્ધિનો ઉપયોગ અહિંસા, પ્રેમ-કરુણામાં કરવા કરતાં હિંસા અને સત્તા પાછળ ઘણો કર્યો છે.

અહીંના જંગલમાં આમળાંનાં ઝાડ ખૂબ છે. સવારે એટલાં આમળાં પડેલાં હોય કે મુંબઈની બજાર યાદ આવે. કેવી આ કુદરતની ઉદારતા ! સહસ્રઘાટ નામના સ્થળે માતાજી હજારેક ધારામાં વહે છે. કહેવાય છે કે સહસ્રબાહુ ને રાવણની

મુલાકાત અહીં થઈ હતી.

મંડલા શહેરના પ્રવેશદ્વાર ઉપર લખ્યું છે કે :- 'આ પ્રાચીન નગરી મહિસ્મતીનગર છે, જ્યાં મહાપંડિત મંડનમિશ્ર અને આઘ જગદ્ગુરુ શ્રીશંકરાચાર્યનો સંવાદ થયેલો. કેટલાક ઈતિહાસકારોના મતે મહારાણી અહલ્યાબાઈ હોળકરની રાજધાની મહેશ્વર એ મહિષ્મતી છે. આ બધાં ગામ શ્રીનર્મદાજીના જ કિનારે છે.'

મંડલા જિલ્લો આદિવાસી સંસ્થાન પછાત જિલ્લો છે. એક કે બે માળથી ઊંચા મકાન નથી. માતાજીના કિનારે ઘણા પાકા ઘાટ છે. મંડલાથી એક કિ.મિ. દૂર હનુમાન ઘાટ છે. અહીં પરકમ્માવાસીને ઉતારો અને ત્રણ દિવસનું સીધું (ચોખા-દાળ) મળે છે. રાષ્ટ્રીય સંત શ્રી તુકડોજી મહારાજ અહીંના સંચાલક હતા. અહીં અમે છ દિવસ રોકાયા. અહીં વાંદરાઓનો ખૂબ ત્રાસ છે. હાથમાંથી વસ્તુ ઝૂંટવી જાય ગભરાય તો મારે ને કરડે. હાથમાં દંડો રાખીને જ ફરવું પડે. અહીંના આદિવાસીઓ દરેક કામમાં કાવડનો જ ઉપયોગ કરે. પુરુષ, સ્ત્રી, છોકરાં બધાંના માપની કાવડ હોય. યાત્રાના બીજા તબક્કામાં ખુલ્લી પ્રકૃતિ નીચે રાત્રિવાસ કરવાનો આ પ્રથમ અવસર છે. ભયંકર ગાઢ જંગલ છે. ઊંચા પહાડો વચ્ચેથી માતાજી વહે છે. ઠંડી પૂરજોશમાં છે. ધીરે ધીરે કરતાં ગોઠણો દાઢીએ અડી ગયાં. તાપણું જ માત્ર સહારો હતું. આ સ્થળ છે 'દુપટ્ટા સંગમ.'

ભગવાને એક એવો માણસ મોકલી આપ્યો છે જે સેવા કરવા હાથ જોડી ખડે પગે ઊભો રહે છે અને ઘણો ભાર ઉપાડે છે. વિશ્રાંતિના સમયે પાણી લાવીને પાય, ઉતારો કરીએ ત્યાં લાકડાં

ભેગાં કરે, અગ્નિ ચેતાવે, વસ્તીમાં જઈ ભીક્ષા માગી લાવે, વાસણો ઘસે. નામ બલરામ માળી છે. નબળા પગવાળા મનસુખા માટે પગ છે. મારા જેવા નબળી આંખોવાળા માટે એ આંખ છે.

સાંજ થવા આવી હતી. હરણી નદી વટાવી અમે સામેની ટેકરી ઉપરના ઝૂંપડે ગયા. બહાર આદિવાસી બાઈ ઊભી હતી. મેં કહ્યું, ‘માતાજી, ઠંડી ઘણી છે. રાત રહેવા અમને આસરાની જરૂર છે. હાથના ઈશારાથી એણે પાસેનું ઝૂંપડું બતાવ્યું. તેમાં અમે આસન પાથરીએ એ પહેલાં એ માતાજી કુદય નામના ધાનનું ઘાસ લઈ આવી. પથારી થઈ ગઈ.’

થોડીવાર બાદ આદિવાસી ભીલ આવ્યો. અમને સીતારામ કહીને એ એના ઝૂંપડામાં ગયો. એ બાળકો માટે કપડાં અને એની પત્ની માટે હલકાં લૂગડાંની સાડી લાવ્યો હતો. એમની ઘરવખરીમાં માટીનાં પાંચસાત હાંડલાં, લાકડાના બનાવેલ બે ચમચા, બે ગોદડીના ગાભા અને વળગણી પર બે-ચાર ચીથરાં. એમને ત્યાં ધાતુનું એક પણ વાસણ નહોતું. અઠવાડિયે માંડ પાશેર-અધશેર જેટલું ઘી થાય તે દૂરના ગામમાં જઈ વેચી મીઠું-મરચું અને કુદઈ નામનું હલકું ધાન લાવી પરિવારનું પોષણ કરે.

આવા આદિવાસી જનજીવનના વિકાસ માટે લાખ્ખો રૂપિયાની ફાળવણી કાગળો ઉપર પ્રધાનોનાં પ્રવચનોમાં આવે છે, પણ એનો લાભ અહીં સુધી ક્યારેય પહોંચશે કે કેમ એની શંકા છે. બસ આ બિચારા માત્ર જીવે છે, એટલું જ. આવી ગરીબીમાં અમે જેવાં પરકમ્માવાસી આવી રહે તો ચપટી કદઈ આપીને એ એનો ધર્મ પાળે છે.

હવે ઝાડવાં વગરના સંન્યાસીના મૂંડા જેવા ઉઘાડા પહાડો આવે છે. જૂનું નામ છે

‘મુંડામહારણ.’ નવી બનતી સડક ઉપર પથરાયેલી કપચીથી ઘણાને પગે તો લોહી ફૂટી નીકળે છે. નર્મદા (આનંદ દેનાર)નું મૂળ શોધવાની જાણે આ જ કિંમત ચૂકવવી પડતી હશે. નર્મદામૈયાનાં ત્રણ રૂપ જોવાં મળ્યાં. ભરૂચ પાસે વિશાળરૂપ, ઝાડીમાં ભયંકર રૂપ અને અહીં સામાન્ય નદી જેવું નાનું સરળરૂપ.

ડિડોરીમાં રતુભાઈ નામના ગુજરાત વેપારીની દુકાન છે એમ માહિતી મલવાથી એક વટેમાર્ગુ જોડે ચિટ્ટી મોકલીને જણાવ્યું કે અમે ગુજરાતી પરિક્રમાએ નીકળ્યા છીએ. એ ચિટ્ટી મળતાં રતુભાઈ અમને નર્મદાકાંઠે મલવા આવ્યા. ઘણી વાતો થઈ. આગળના મુકામની માહિતી અમને આપી અને પાછા ગામમાં જઈને ખજૂર, ગોળ, ઘી, લોટ, તેલ, મસાલા, સાકર, લીલાં શાકભાજી, ચા વગેરે બે થેલા ભરીને માણસ દ્વારા અમને મોકલ્યા. ખજૂર તો ત્યાં રમતા બાળકોમાં વહેંચી દીધું અને જ્યાં ખીચડોય ન મળે ત્યાં મકરસંક્રાંતિના પર્વના સ્નાન બાદ મીઠાઈનો પ્રસાદ સૌએ પ્રેમથી આરોગ્યો.

એક સ્કૂલમાં અમે ઉતારો કરેલો. શાળાનાં બાળકો આવવાં લાગ્યાં. મોટા છોકરાએ પ્રાર્થના કરાવી પછી બાળકો પોતાની મેળે ભણવા લાગ્યાં. પૂછતાં ખબર પડી કે ૧ થી ૫ ધોરણના ૩૫ વિદ્યાર્થીઓ વચ્ચે બે માસ્તર હતા, તે બપોર પછી આવ્યા. હાજરી લઈ થોડીવાર અસ્ટમ-પસ્ટમ ભણાવી ગુરુજી ક્યાંક જતા રહ્યા. મેદાનમાં ચૂલો ચેતાવી મોટા તપેલામાં પાણી ભરી વિલાયતી મકાઈનો ભૂકો તેલ વગેરે નાખી ઉકાળ્યું. પછી બાળકોને ખાવા આપ્યું. જાણવા મળ્યું કે અમેરિકન સરકારે ત્યાંની મકાઈ અને સોયાબીન તેલ બાળકોને પૌષ્ટિક ખોરાક તરીકે આપવા મોકલેલ છે.

(અનુસંધાન પેજ નં. ૨૩ ઉપર)

(પૂજ્ય ગુરુદેવ શ્રી સ્વામી ચિદાનંદજી મહારાજનું જીવન સાધનાનો પર્યાય હતું. તેઓ સાધના-સિદ્ધ પુરુષ હતા. તેમનાં જીવનની પ્રત્યેક પળ અને પ્રત્યેક શ્વાસ સાધના જ હતાં. તેમનાં જન્મ શતાબ્દી પછીના દશ વર્ષો એટલે ચિદાનંદ દિવ્ય દશક પ્રસંગે આપની સમક્ષ 'સાધના' પ્રસ્તુત કરતાં ખૂબ આનંદ છે.)

મૌન સત્યપાલન અને ક્રોધશમન માટે ખૂબ જ મદદગાર છે, તેનાથી આવેગોનું નિયંત્રણ થાય છે અને ચીડિયાપણું દૂર થાય છે. મૌનપાલન કરનાર વ્યક્તિ ખૂબ જ થોડું બોલે છે અને તેની વાણી ખૂબ જ પ્રભાવશાળી હોય છે. સાધારણ લોકોમાં વાણી ઉપર જરા પણ નિયંત્રણ હોતું નથી. મૌનપાલન કરનાર માણસ બોલતાં પહેલાં એ વિચાર કરી લે છે કે તેના શબ્દો બીજાઓની ભાવનાઓને આઘાત તો નહિ પહોંચાડે અને તેનો બીજા પર કેવો પ્રભાવ પડશે. તે ખૂબ જ વિચારશીલ હોય છે અને બોલવામાં ખૂબ જ સંભાળ રાખે છે. એક શબ્દ પણ મોંમાંથી બહાર કાઢતાં પહેલાં જાણે કે તેને જોખી જુએ છે. મૌન પાળનાર માણસ ઘણા લાંબા સમય સુધી એકાંતમાં રહી શકે છે, જ્યારે વાતોડિયા સંસારી લોકો થોડાક કલાક પણ એકાંતમાં રહી શકતા નથી. તેમને સદા સહચાર જોઈએ છે. મૌનના લાભ તો અવર્ણનીય છે. માટે મૌનનો અભ્યાસ કરો. શાંતિનો અનુભવ કરો અને સ્વતઃ (જાતે) મૌનનો આનંદ ભોગવો.

સંસ્કૃતના અધ્યયનથી કેટલાક લોકો વાતોડિયા બની જાય છે. તેઓ પોતાની વિદ્વત્તાનું પ્રદર્શન કરવા માટે કેટલાક નકામા વાદ-વિવાદમાં ફસાઈ જાય છે. આવા વિવાદમાં શક્તિનો કેટલો દુર્વ્યય થાય છે ? જ્યારે આ શક્તિનો સંચય કરવાથી કેટલો લાભ થાય છે ? તેનાથી ધ્યાનમાં કેટલીયે સહાયતા મળે છે. સાધક આવા બળથી ધારે તો

આકાશ-પાતાળ એક કરી શકે છે.

દુઃખના સમયે મૌનવ્રતથી મનને ઘણી શાંતિ મળે છે, તેનાથી મન પરનું દબાણ ઓછું થઈ જાય છે. મૌનથી શક્તિ સુરક્ષિત થાય છે. મૌનથી અધિક માનસિક તથા શારીરિક કાર્ય કરી શકાય છે. તમે તેનાથી વધુ ધ્યાન કરી શકો છો. તે મગજ તથા સ્નાયુઓ પર આશ્ચર્યકારક વિશ્રાંતિદાયક અસર પેદા કરે છે. મૌનના અભ્યાસથી વાકુશક્તિ ધીરે ધીરે આંતરિક શક્તિમાં રૂપાંતર પામે છે. તમારા આધ્યાત્મિક ઉત્થાન માટે મૌનનું પાલન કરો. લોકો તમને મહાન યોગી સમજે એવું બતાવવા માટે મૌન ન પાળો. કોઈપણ કામ કરતાં પહેલાં તમારી પ્રવૃત્તિની પરીક્ષા કરી લો. જમતી વખતે મૌન પાળો. એકલા રહો, બીજાઓ સાથે હળોમળો નહિ. સંકેત, હાવભાવ કે હૂ હૂ હૂ અવાજ ન કરો. હૂ હૂ હૂ કરવું તે બોલવા બરાબર જ છે. અરે ! તે બોલવા કરતાં પણ ખરાબ છે. 'હૂ હૂ હૂ'થી તો વધુ શક્તિનો દુર્વ્યય થાય છે.

કામકાજ કરતાં લોકોએ ઓછામાં ઓછું એક કલાક મૌન પાળવું જોઈએ, રવિવારે છ કલાક કે આખો દિવસ મૌન પાળી શકો છો. તમે નિયમિતરૂપે મૌન પાળો છો તે જાણીને પછી બીજા લોકો પણ તમને દખલ નહિ કરે. તમારાં કુટુંબીજનો પણ તમને કષ્ટ નહિ આપે. મૌનનો સમય જપ તથા ધ્યાનમાં વાપરો. સવારે ધ્યાનના

સમયે તો મૌન રહે છે જ, તે ઉપરાંત, સવારે અથવા સાંજે તમારી સગવડ મુજબ મૌનવ્રતનું પાલન કરો. પ્રાતઃકાળના ધ્યાનના સમયને જો તમે મૌનમાં ગણશો તો પછી નિદ્રાનો સમય પણ તમે મૌનમાં જ ગણશો !

જો પરિસ્થિતિ તમને અનુકૂળ ન હોય તો મોટી મોટી અને નકામી વાતો તથા દરેક પ્રકારના વાદ-વિવાદ કે ચર્ચા બંધ કરી દેશો તથા સમાજથી જેટલી બની શકે તેટલી પોતાની જાતને અલગ રાખશો. જો મૌન રાખવા માટે સ્થાન અનુકૂળ ન હોય તો એવા એકાંત સ્થળે ચાલ્યા જવું કે જ્યાં મિત્રો તમને હેરાન ન કરી શકે. જો તમે થોડો સમય એકાંતમાં જઈને મૌન પાલન કરી ઉન્નતિ કરવાની કોશિશ કરી શકો તો ઘણું સારું. મૌનમાં પૂર્ણતા પ્રાપ્ત કર્યા પછી તમે થોડા જ સમયમાં આશ્ચર્યજનક કામ કરી શકશો. જો તમે ચાળીસ દિવસનું અનુષ્ઠાન કરવા માગતા હો તો આ સમય દરમિયાન સંપૂર્ણ મૌન પાળો. તમે અદ્ભુત શાંતિ અને આધ્યાત્મિક ઉન્નતિ પ્રાપ્ત કરી શકશો. દ્ષીકેશ, હરિદ્વાર અથવા પ્રયાગમાં ગંગા કિનારે અનુષ્ઠાન કરો. ઘરની સ્ત્રીઓ ખૂબ જ વાતોડિયણ હોય છે. તે હંમેશાં કાંઈ ને કાંઈ હરકત ઊભી કરતી જ હોય છે. સાસુ-વહુ એક ક્ષણ પણ શાંત બેસતાં નથી. ઘરમાં કોઈ કારણસર ઝઘડો ચાલતો જ હોય છે. માટે અનુષ્ઠાન કરવા માટે કોઈ એકાંત સ્થળે જવું જોઈએ.

ઘણા દિવસ સુધી લાંબું મૌન કે કાષ્ઠમૌનની આવશ્યકતા નથી. અવિકસિત સાધક માટે ઘણા દિવસ સુધી મૌન પાળવું નુકસાનકારક છે. થોડા દિવસ કે મહિના માટે મૌન પાળવું એ વાણીના નિયંત્રણ માટે ખૂબ જ લાભદાયક સિદ્ધ થશે.

તેનાથી શક્તિની ખૂબ જ રક્ષા થશે. તમે અસીમ શાંતિ અનુભવશો.

તમે લાંબા સમય માટે પણ મૌન રાખી શકો છો, પરંતુ જો તમને તેમાં મુશ્કેલી જણાય અને જપ તથા ધ્યાનમાં સમયનો સદુપયોગ ન થાય તો તરત જ મૌન વ્રત છોડી દો. મિતભાષી બનો. આ મૌન જ છે. છ માસ ખૂબ વાતો કરવી અને છ માસ મૌન પાળવું એ તો વ્યર્થ છે.

મૌનનો અભ્યાસ ક્રમશઃ થવો જોઈએ. નહિ તો તમે એકાએક દસ-પંદર દિવસ મૌન નહિ પાળી શકો. જે લોકો એક કે બે કલાક મૌન પાળે છે અને રજાઓમાં ૨૪ કલાક મૌન પાળે છે તેઓ એક-બે અઠવાડિયાં મૌન સહેલાઈથી પાળી શકે છે. મૌનનું મહત્ત્વ તમારે સમજી લેવું જોઈએ. દરરોજ બે કલાક મૌન પાળો. ધીરે ધીરે આ સમય છ કલાક સુધી વધારી દો; તેથી આગળ વધીને ચોવીસ કલાક, બે દિવસ, એક અઠવાડિયું એ રીતે સમય મર્યાદા વધારી શકો છો.

વાણીશક્તિને સંયમિત કરી જો તમે તેનું ધ્યાન કે જપમાં સંપૂર્ણ રીતે રૂપાંતર નહિ કરો તો તે ખૂબ જ ઉપદ્રવ મચાવશે. મૌનવ્રત ધારણ કરનાર મોઢેથી ‘હૂ હૂ હૂ’ અવાજ કરે છે અને હાથથી જાતજાતના ઈશારા કરે છે. જો અનિવાર્ય હોય તો કાગળના ટુકડા પર લખીને વાતો કરો. છેવટે તો તમારે આનો પણ ત્યાગ કરવો જોઈએ.

મૌનના સમય દરમિયાન ખાંડ વિનાની ચા અને મીઠા વિનાની દાળ તથા શાકભાજીનો આહાર લો. આ જીભનો સંયમ છે. દૂધમાં ખાંડ નાખવાની જરૂર નથી. દૂધમાં તો કુદરતી ખાંડ હોય છે જ. મનુષ્ય આદતના કારણે પોતાની જીભની તૃપ્તિ માટે દૂધમાં ખાંડ મેળવ્યા કરે છે. જીભના સંયમથી બીજી બધી ઈન્દ્રિયો જલદીથી સંયમિત થઈ જશે.

જીભ ખૂબ જ ઉપદ્રવી ઈન્દ્રિય છે. જીભનું નિયંત્રણ એ મનનું નિયંત્રણ જ છે.

એકાંતવાસના સમયે મૌનવ્રતની અવસ્થામાં વર્તમાનપત્રો ન વાંચો. સમાચારપત્રો વાંચવાથી સંસારી સંસ્કારો ફરી જાગ્રત થશે અને તેથી મનની શાંતિનો ભંગ થઈ જશે. હિમાલયમાં રહેવા છતાં તમે શહેરમાં જ રહેતા હો તેવું થશે અને મૌનથી તમને અધિક લાભ નહિ થાય અને તેથી તમને ધ્યાનમાં સફળતા નહિ મળે. મૌનના સમય દરમ્યાન કાગળ પર, પાટી પર કે આંગળીથી હાથ પર લખીને પાડોશીઓ સાથે વધુ વાતો ન કરો. આ બધાં બોલવા કરતાં પણ વધારે ખરાબ છે. તમારી જરૂરિયાતો ઘટાડો. પહેલાંથી જ ભોજન તથા તેના સમય વગેરેની વ્યવસ્થા કરી લો. આહારમાં વારંવાર પરિવર્તન ન લાવો. હંમેશાં જાતજાતના ખાદ્ય પદાર્થોનું ચિંતન ન કરો.

ઓરડો સાફ કરવો, પાણી લાવવું, કપડાં ધોવાં વગેરે જાતે જ કરો, દાઢી બનાવવી, જોડાં પોલીસ કરવા, ધોબી પાસે કપડાં ધોવડાવવાં વગેરેની ચિંતા ન કરશો, તેનાથી તમારા ઈશ્વર સ્તવનમાં ખલેલ પડશે. શરીર, ભોજન તથા દાઢીની વધુ ચિંતા ન કરશો. ઈશ્વરનું ચિંતન કરો. મન સદા એ લાગ શોધે છે કે ક્યારે સાધકને પતનના ખાડામાં ગબડાવી દઉં. માટે હંમેશાં ખૂબ સાવધાન અને સતર્ક રહો.

મૌન દ્વારા તમે શાંતિ પ્રાપ્ત કરો. મૌન દ્વારા તમે શાંતિના અમર્યાદ મહાસાગરમાં ડૂબકી લગાવો. મૌન દ્વારા તમે મહાજ્ઞાની અથવા જીવન્મુક્ત બનો. ઈશ્વર તમને શક્તિ આપો કે જેથી તમે અખંડ મૌનવ્રતનું પાલન કરી શકો. ઐં શાંતિ.

‘દિવ્ય જીવન’ માર્ચ-૨૦૧૮માંથી સાભાર

પ્રેષક : ધીમંત ધીવાલા

(અનુસંધાન પેજ નં. ૨૦ નું ચાલુ)

અમેરિકાના ઘોડાય નહિ ખાતા હોય તે મકાઈનો ભૂકો આ બાળકોને અપાય છે. જે બાળકો જન્મજાત મકાઈ ખાઈને ઉછરે છે તેને આ બાફણું અપાય છે, શહેરની શાળાઓમાં દૂધ, ચિકી વગેરે અપાય છે તેમ જાણ્યું છે.

બાળકોનું ૮૦% પરિણામ ન આવે તો શિક્ષકોને બઢતી મલતી નથી એટલે શિક્ષકો અંદરોઅંદર નક્કી કરી પેપર તપાસવાની રીત નક્કી કરી લે છે. પછી ભલેને ભણતર કાર્યું રહે. અહીં પાંચ ધોરણ પાસ છોકરા બાળમંદિર ખોલી શકે. ૨૧% પરિણામવાળાને મેડિકલમાં પ્રવેશ મળે. આ ક્ષેત્રમાં સવર્ણોને નોકરી આપતા નથી. આદિવાસીને જ મળે છે એમ આ ક્ષેત્ર આપમેળે જ પછાત રહેવાનું.

હું માસ્તર સાથે વાત કરતો હતો એવામાં એક ઝૂંપડા પર ધુમાડાના ગોટા દેખાયા, હું આગના સ્થળે પહોંચી ગયો. ઝૂંપડા ઉપર ચડી ગયો ને બળતા ભાગને તોડી નાખી નીચે નાખી દીધો. નાનપણમાં સ્કાઉટ, સેવાદળ ને પછી હોમગાર્ડની તાલીમ લેવાનો જે લાભ મળેલો તે આવે પ્રસંગે કામ લાગે છે. મારા સાથીદારો મને આ સાહસ માટે વઢતા હતા, પણ મારે મન આ પરિક્રમાનો જ એક ભાગ હતો.

એકાદ કલાક બાદ આઠ યાત્રી આવ્યા. ગુજરાતના સુરતના જ તેઓ હતા. એમના ચહેરા ઉપર શ્રીમંતાઈ તરી આવતી હતી. નારેશ્વરના શ્રીરંગ અવધૂતના અવધૂત પરિવારના જ એ મિત્રો હતા. પરિચય થતાં જાણવા મળ્યું કે ઘેર ફોન, મોટરગાડીની સુવિધાઓ છે. એવા સુખી ઘરના નબીરા ઉઘાડે પગે માની ગોદમાં ભમી રહ્યા હતા. રાત્રે ભજન-કીર્તન-સત્સંગ થયાં. સૌનાં દિલમાં પ્રેમાનંદ ઊભરાતો હતો. (કમશઃ)

‘શ્રીનર્મદા પરિક્રમા’, બી.આ., પૃ. ૧૪૧

મને હંમેશાં લાગ્યું છે કે દરેક માણસને મોટી ઉંમરે થોડા દિવસ અંધાપો અને બહેરાશ મળે તો એ એક દૈવી આશીર્વાદ નીવડે. આંખોમાં અંધકાર હોય એ પરિસ્થિતિ એને ચક્ષુઓનું મૂલ્ય સમજાવે; મૌન થકી તેને ધ્વનિનો આનંદ સમજાય. મારા દેખતા મિત્રો ખરેખર શું જુએ છે તેનો મેં અવારનવાર ખ્યાલ મેળવ્યો છે. થોડા દિવસ પહેલાં મારાં એક મિત્ર વનમાં ફરી આવેલાં. એમને મેં પૂછ્યું, ‘જંગલમાં શું શું જોવા મળ્યું?’ તો કહે, ‘ખાસ તો કંઈ નહિ.’

મેં મારી જાતને પ્રશ્ન કર્યો, ‘અરે, એક કલાક જંગલમાં લટાર મારીએ તો કશું નોંધપાત્ર જોવા ન મળે એ તે કેવી વાત?’ આંખો વિનાની હું અપરંપાર મજાની વસ્તુઓને માત્ર સ્પર્શ વડે અનુભવી શકું છું : પાંદડાંના નાજુક આકાર પામી શકું છું, સરસ મજાના વૃક્ષની મુલાયમ છાલ પર હાથ ફેરવી શકું છું, અથવા કોઈ ઝાડની ખરબચડી છાલને સ્પર્શ થકી જાણી શકું છું. શિયાળો પૂરો થાય, વસંત હજુ બેસતી હોય અને ઝાડની ડાળો ઉપર હાથ ફેરવીને નવી કૂંપળ ફૂટી કે નહિ એ ‘જોઈ’ શકું છું અને બહુ નસીબદાર હોઉં તો, કોઈ નાના ઝાડની ડાળને અડીને પંખીઓના કલશોરનાં સ્પંદનો પામી શકું.

કદીક મારું હૃદય આ બધી વસ્તુઓને ખરેખર જોવા માટે આર્તસ્વર કાઢી બેસે છે. સ્પર્શમાત્રથી હું આટલો બધો આનંદ મેળવું છું, તો એ બધું સાચેસાચ નજરે જોઈ શકું તો કેટલા અધિક સૌંદર્યનું પાન કરી શકું ! અને પછી કલ્પનાના ઘોડે ચડું : જો ત્રણ દિવસ માટે મારો અંધાપો જતો રહેવાનો હોય તો હું શું શું જોઈ લેવા ઝંખું ?

એ અણમૂલ ત્રણ દિવસને ત્રણ હિસ્સામાં વહેંચું. પહેલા દિવસે શું કરું ? સ્નેહ અને સોબતથી મારા જીવનને મધુર બનાવનાર લોકોને પ્રત્યક્ષ જોવા ઇચ્છું. આંખને આત્માની બારી કહી છે, પણ મને ખબર નથી

કે મિત્રના હૃદયને તેની આરપાર કઈ રીતે નીરખી શકાય. હું તો કોઈ ચહેરાને મારી આંગળીઓનાં ટેરવાં વડે જ ‘જોઈ’ શકું છું. હાસ્ય, હતાશા અને બીજી અનેક અનુભૂતિઓને સ્પર્શ દ્વારા જ પામી શકું છું. મિત્રોને એમના ચહેરાના સ્પર્શ થકી પારખી શકું છું. ઓહો, તમે સહુ તો કેટલી સરળતાથી, બહેતર રીતે અને તત્ક્ષણ કોઈના ચહેરાના મરોડોને, એમના સ્નાયુઓનાં સ્પંદનોને, હસ્તમુદ્રાઓને જોઈ શકો છો ! પણ દૃષ્ટિનો ઉપયોગ બીજાના અંતર-વૈભવને નિહાળવા માટે કરવાનો વિચાર તમને આવ્યો છે ? મોટા ભાગના લોકો માત્ર ચહેરાના બાહ્યકારને જોઈ લેવામાં ઈતિશ્રી માનતા નથી ?

ઉદાહરણ આપું : તમારા પાંચેક મિત્રોના ચહેરાનું ઝીણવટભર્યું વર્ણન કરી શકો ? મેં પ્રયોગ કર્યો : મેં કેટલાક પુરુષોને એમની પત્નીઓની આંખોનો રંગ પૂછી જોયો છે, પણ થોડા ઝંખવાઈને એમણે કહ્યું છે કે એમને તેનો બરાબર ખ્યાલ નથી.

ઓહ, મને ત્રણ જ દિવસ આંખો પાછી મળે તો શું શું જોઉં ?

પહેલો દિવસ તો ભરચક હશે. મારા બધા પ્યારા મિત્રોને બોલાવું, એમના ચહેરાઓને લાંબા સમય સુધી નીરખી રહું, અને એમના બાહ્ય સૌંદર્યની રેખાઓને મારા અંતરમાં અંકિત કરી લઉં. મારી નજરને કોઈ શિશુચહેરા પર સ્થિર થવા દઉં અને મોટપણે નઠારા જીવનાનુભવોથી ખરડાઈ જાય એ પૂર્વેના વિસ્મિત-નિર્મળ સૌંદર્યને મારા અંતઃસ્તલમાં ઉતારી લઉં, જેનું પઠન જ મેં સાંભળ્યું છે અને જેમણે માનવહૃદયનાં ગહન જળમાં મને ઝબોળી છે એ પુસ્તકોના મારે પ્રત્યક્ષ દર્શન કરવાં છે અને મારા વફાદાર શ્વાન-મિત્રોની ઈતબાર-ઝરતી આંખોમાં મારે નજર પરોવવી છે.

નમતી સાંજે વનાંચલમાં જરી ઊતરીને પ્રકૃતિની સુંદરતા મારી આંખોમાં આંજી લેવી છે અને પછી ભવ્યાતિભવ્ય સૂર્યાસ્ત જોવા પામું એવી મારી પ્રાર્થના છે. માનું છું કે એ રાત્રે મારી આંખો મટકું નહિ મારી શકે.

બીજો દિવસ : પ્રભાતના પ્રથમ કિરણ સાથે મારે

જાગવું છે અને રાત્રિનાં અંધારાં દિવસના ઉજાસમાં પલટાઈ જાય છે એ ઘટનાનું રોમહર્ષણ માણવું છે. સૂરજ આ પૃથ્વીને નીંદરમાંથી ઢંદોળે છે એ પ્રકાશ-પર્વની ભવ્ય ક્ષણનું દર્શન કરવું છે.

આજે મારે આ જગતના વર્તમાન અને અતીતની ઉતાવળી ઝાંખી કરવી છે. મનુષ્યની પ્રગતિનું કૂચદૃશ્ય જોવા માટે મારે સંગ્રહસ્થાનોમાં જવું છે. ત્યાં મારી આંખો જોશે સૃષ્ટિનો સંક્ષિપ્ત ઇતિહાસ : પ્રાણીઓ અને માનવીની જૂજવી જાતિઓ તેના તળપદ વાતાવરણમાં કેવી રીતે વસી હશે તેનાં ચિત્રો મને જોવા મળશે. સાધારણ કદના પણ અતિ શક્તિવંત મગજવાળા મનુષ્યે પ્રાણીજગત ઉપર વિજય મેળવ્યો એ પહેલાં જે મહાકાય પ્રાણીઓ પૃથ્વીપટ પર વિચર્યા હશે તેના દેહ-નમૂના મારે જોવા છે.

એ પછી મારે કલાના સંગ્રહાલયમાં પહોંચવું છે. સ્પર્શન્દ્રિય થકી પ્રાચીન નાઈલભૂમિનાં દેવ-દેવીઓને હું પિછાની શકી છું, ગ્રીસ અને રોમની સંસ્કૃતિઓનો પરિચય મેળવ્યો છે, મહાકવિ હોમરના દાઢીએ શોભતા ચહેરાની હું ચાહક છું - એમને પણ અંધાપાનો અનુભવ હતોને !

એટલે, આજે બીજા દિવસે માનવીની કલાસિદ્ધિ વાટે તેના આતમ સુધી પહોંચવું છે. સ્પર્શથી જે અનેક બાબતો મેં અનુભવી છે એ હવે ચક્ષુઓની આતમમાં ઉતારવી છે. માનવીની ચિત્રકલાનું ભવ્ય જગત મારી સમક્ષ થશે. પણ હું તો કલાનું સાવ ઉપરછલ્લું દર્શન જ પામી શકીશ એ જાણું છું, કારણ કે કલાની ઊંડી સમજ પામવા અર્થે તો દૃષ્ટિને કેળવવાની હોય છે. રેખાઓ, રંગો અને આકૃતિઓનાં સંયોજનો સમજવા માટે કેટલું શીખવું પડે ! મારે આંખો હોત તો હું આવા મુગ્ધકર પરિશીલનની દિશા પકડત.

મારા આ બીજા દિવસની રાતે હું કોઈ નાટક કે ફિલ્મ જોવા જાત. ઓહો, હેલ્મેટના ચહેરાને અને બીજાં પાત્રોને એ જૂના એલિઝાબેથ-કાળના પરિધાનમાં નિહાળવાં છે. સ્પર્શથી પામી શકાય એટલું જરીક જ તાલતત્વ અત્યારે હું માણી શકું છું. કોઈ નૃત્યકારની નમણી અંગભંગિઓ હું અલ્પ જ સમજી શકું છું, ભલે હું તાલના આનંદને ક્યારેક મંચ ઉપર રમતાં આંદોલનો મારફત ઝીલી શકતી હોઉં. મંચ ઉપરનાં

ચલન જગતનાં શ્રેષ્ઠ દૃશ્યો હશે એ હું સમજું છું. આરસની પ્રતિમાઓ પર અંગુલિઓ પસવારીને હું થોડું પ્રતિમા-દર્શન કરી શકતી હોઉં, એ સ્થિર જણસનું સંવેદન મને સૌંદર્યનો અનુભવ આપી શકતું હોય, તો કોઈ ચલનવતી દૃશ્યાવલસીને જીવતી આંખે જોવાની અનુભૂતિ કેટલી ઉત્કૃષ્ટ હશે !

વળતી સવારે, ફરી પાછી હું નવલ ઉષાનાં સૌંદર્યોને, નિત્યનૂતન આનંદને સત્કારવા સજ્જ હોઈશ. આજે આ ત્રીજા દિવસે હું જગતના કર્મપરાયણ માનવ-સંસારને જોવા તત્પર રહીશ; એ માટે નગર તરફ પ્રયાણ કરીશ.

પહેલાં હું ન્યૂયોર્ક નગરના ધમધમતા મહામાર્ગને ખૂણે ઊભી રહું. મારે નગરજનોની રોજિંદી જીવનઘટમાળ જરીક જોવી છે. માણસોના મુખમલકાટ જોઈને હું ખુશ થાઉં. એમના મુખારવિંદ પર આત્મવિશ્વાસ ચિતરાયેલો નીરખીને મારા અંતરમાં ગૌરવનો સંચાર થાય અને પીડન જોવા પામું છું ત્યારે કરુણાનો ભાવ થાય.

કલ્પનામાં રાયું છું : નગરના રાજમાર્ગ પર હું ટહેલું છું. મારે કોઈ અમુક ચોક્કસ વસ્તુઓ જોવા નથી; બસ, નજરને મોકળી મેલીને રંગોની લહેરાતી સૃષ્ટિ નિહાળું છું. ખાતરી છે કે વિધવિધ રંગોનાં પરિધાનમાં શોભતાં સ્ત્રીવૃંદો નીરખતાં મારી આંખો કદી ન થાકે. પણ મારે આંખો હોત તો હું પણ બીજી સ્ત્રીઓ જેવી જ હોત - પોષાકોનાં અવનવાં રીતિઓ અને રંગો ધારણ કરીને સમુદાયમાં રંગોની રેલમછેલ વહાવવાનું મને ગમત.

રાજમાર્ગ પરથી હું નગરયાત્રાએ નીકળી પડત : ઝૂંપડપટ્ટીઓમાં, કારખાનાંઓમાં, બાળ-કીડાંગણોમાં પહોંચત અને વિદેશીઓના જ્યાં વસવાટ હોય એવા વિસ્તારોનાં ઘરોમાં જઈને એમની જીવનરીતિની ઓળખ પામત. મારે માનવસમાજને બરાબર સમજવો છે, તેથી હું હંમેશાં લોકોનાં સુખદુઃખને બરાબર પિછાનવા ચિત્તની બારી ઉઘાડી રાખું છું.

દેખતી જિંદગીનો ત્રીજો ને છેલ્લો દિવસ હવે અસ્ત થવાનો હશે. આ આખરી પ્રહરમાં કેટલીક ગંભીર પ્રવૃત્તિઓ કરવામાં મને રસ છે ખરો, પણ ના, જીવ, આજે છેલ્લી સંધ્યાએ પણ મારે તો કોઈ નાટક જોવા જતા

(અનુસંધાન પેજ નં. ૧૧ ઉપર)

પૂજ્ય શ્રીમોટાના સ્વજન શ્રી કમલેશ શેઠનો તા. ૭-૪-૨૦૧૮ને શનિવારના રોજ દેહાંત થયો છે.

કોઈ પણ કારણસર ઘરબહાર નીકળતી વખતે પૂજ્ય શ્રીમોટાને પગે લાગવાની ટેવ પ્રમાણે તે દિવસે સવારે બહાર જવા જ્યાં શ્રીમોટાને પગે લાગ્યા તે જ સમયે તે જ સ્થળે દેહપિંજરમાંથી પ્રાણ નીકળી શ્રીહરિચરણે પહોંચી ગયો. કોઈ પણ બીમારી કે પૂર્વ સંકેત વિના, એક રીતે ભાગ્યશાળીને જ પ્રાપ્ત થાય એવી એ ઘટના બની ગઈ.

શ્રી શેઠનું જન્મસ્થળ યોગાનુયોગ સાવલી હતું. જ્યાં પૂજ્ય શ્રીમોટાનું અવતરણ થયું હતું. અમદાવાદના સ્વજન શ્રી પરમાનંદ તલાટીના નિવાસે પૂજ્ય શ્રીમોટાની પધરામણી થતી હતી. તેઓશ્રી પૂજ્ય શ્રીમોટાના એક ઉત્સવના યજમાનપદે પણ હતા, તેમની દીકરી શ્રી બીનાબહેન સાથે શ્રી શેઠ લગ્નગ્રંથિથી સને ૧૯૭૯માં જોડાયા અને તે નિમિત્તે શ્રીમોટા સાથે પણ તેઓનું સગપણ થયું હતું. તેઓ પૂજ્ય શ્રીમોટાની જાણકારીમાં તેમના લગ્નબાદ જ આવ્યા હતા.

ડૉ. રમેશ ભટ્ટ પૂજ્ય શ્રીમોટાના અક્ષરદેહના અભ્યાસી હતા. તેમના દ્વારા પૂજ્ય શ્રીમોટાના શબ્દનું સારું એવું સંપાદન થયું છે. આ કાર્યમાં શ્રી શેઠનો ઉલ્લેખનીય સહયોગ હતો. શ્રી રમેશભાઈ એ કાર્ય માટે એકાંત અને સરળતા માટે શ્રી શેઠના નિવાસે રોકાતા હતા. ‘ભગતમાં ભગવાન’નું સંકલન શ્રી રમેશભાઈનું છેલ્લું

સંપાદન હતું. તેમાં પણ શ્રી શેઠ સહસંપાદક રહેલા છે. અમે કેટલાંક સ્વજનો, શ્રી શેઠને શ્રી રમેશભાઈના માનસપુત્ર તરીકે ઓળખતા હતા.

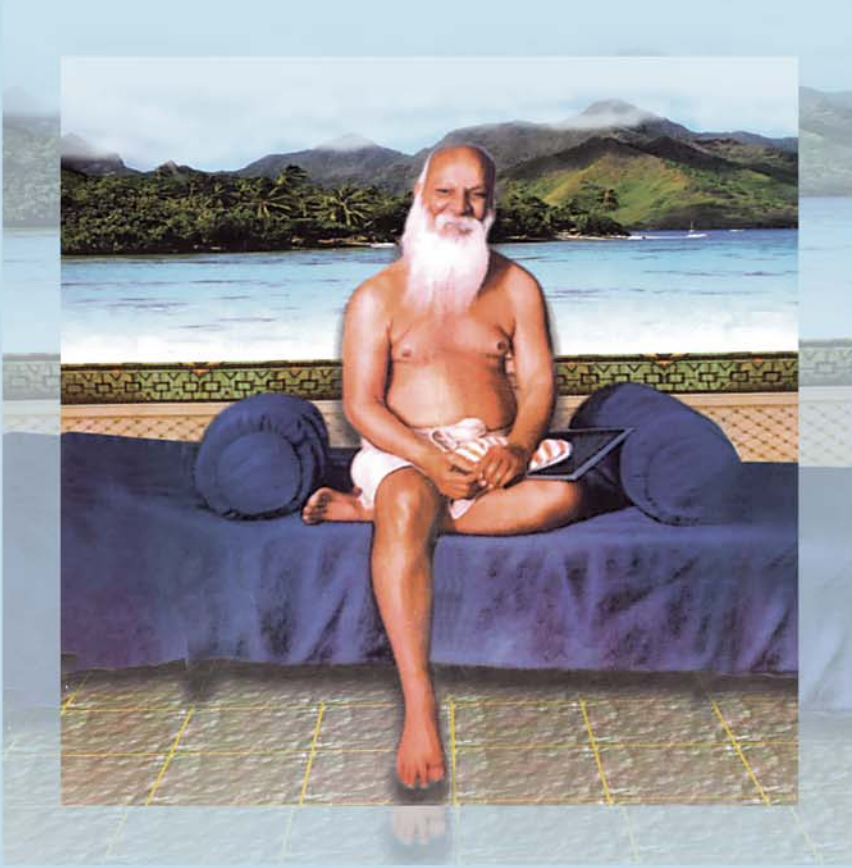
પૂજ્ય શ્રીમોટાના પ્રકાશિત થતા પુસ્તકોમાં નામસૂચિ, સ્થળસૂચિનું જે કાર્ય હતું તેમાં તેઓએ સારી હથોટી મેળવી હતી. છેલ્લાં કેટલાક વર્ષોથી તેઓ અને શ્રીમતી બીનાબહેન હરિ:ૐ આશ્રમ, નડિયાદમાં મૌન અનુષ્ઠાન સાથે સાથે કરતાં હતાં. તેઓનો આશ્રમના સેવકો સાથે પણ સદ્ભાવપૂર્ણ સંબંધ હતો.

શ્રી રમેશભાઈ દ્વારા શ્રી શેઠ પરિવાર પૂજ્ય શ્રીદાસાનુદાસના સંપર્કમાં આવ્યો હતો અને તેઓનો પાટડીના આબુરાજ અન્નક્ષેત્રના સેવકો સાથે પણ સહૃદયી સંબંધ હતો.

‘હરિભાવ’ના સંપાદનના કાર્યમાં સહકાર-સહયોગ આપવા તેઓ સદાય તત્પર રહેતા. છેલ્લે તા. ૨૫-૩-૧૮ના રામનવમીના ઉત્સવના કામમાં પણ તેઓ સક્રિય રહેલ.

આવી બહુમુખી પ્રતિભા છતાં સ્વભાવે સરલ, વિનમ્ર અને મિલનસાર સ્વજનની અણધારી વિદાયથી પરિવારને ન પુરાય એવી ખોટ સાલશે. સાથોસાથ પૂજ્ય શ્રીમોટાનાં અને પૂજ્યશ્રી દાસાનુદાસનાં સ્નેહી-સ્વજનોમાં પણ તેમની સુમધુર સુવાસ દીર્ઘકાળ સુધી પ્રવર્તમાન રહેશે.

શ્રીહરિ ગતાત્માનું સર્વ પ્રકારે શ્રેય પ્રેરે અને થયેલા સંબંધોમાંથી મુક્ત કરે એવી સર્વસ્વજનોની પ્રાર્થના સાથે અમો પણ કરજોડી વંદનસહ જોડાઈએ છીએ. □

પ્રશ્ન : બાપુ ! તાપમાં અને સંતાપમાં શો ફેર ?

ઉત્તર : તફાવત ફક્ત એટલો જ છે કે તાપ બહારથી બાળે છે અને સંતાપ અંદરથી બાળે છે. બળતરા બન્નેની સરખી જ છે. એક તનને બાળે છે બીજો મનને બાળે છે. તાપ સંતાપ બન્નેથી મુક્ત થવાનું એક જ સાધન છે, તે છે તપ. તપ એટલે સહનશક્તિ. આજે તમારી સહનશક્તિ ઘટી ગઈ છે એટલે તમે સંતાપનો અનુભવ કરો છો. લોકોમાં સહનશક્તિનો ગુણ વિકાસ પામે એવું કરવું જોઈએ.

અમે એ માટે જ ઘરે ઘરે જઈને સત્સંગ કરીએ છીએ.

- સ્વામીશ્રી સંપૂર્ણાનંદ

HARIBHAV, MAY - 2018

"RNI No. of RNP is 65683/96

Registered under Postal Registration No. GAMC/1208/2018-2020

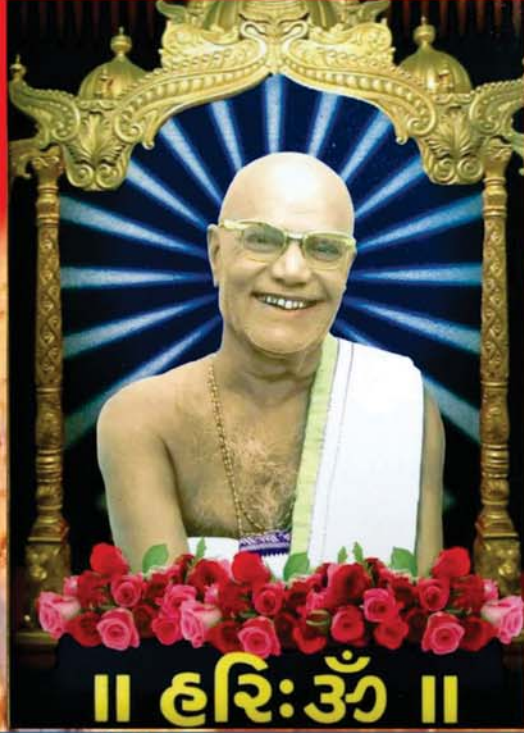
Valid upto 31st December - 2020 issued by the SSPO's AHMEDABAD City Division,
Permitted to Post at Ahmedabad PSO on 10th of every month"

Licence to post without Perpayment of postage No. PMG/HQ/004/2018-2020
valid upto 31-12-2020

રાષ્ટ્ર-દેવો ભવ
રાષ્ટ્રીય ચરિત્ર કી વાણી

પાશ્ચિમ પત્રિકા
માર્ચ 2018

કૈલાશવાણી

પૂજ્ય શ્રીમોટાનો રામનવમીનો ઉત્સવ તા. ૨૫-૩-૨૦૧૮ના રોજ શ્રી કમળાબહેન ત્રિભોવનદાસ જોષી પરિવારના યજમાન પદે સુરત ખાતે યોજાયો હતો. તેમાં શ્રી ઉદય કૌશિકજી એક વક્તા હતા. તેઓશ્રી 'કૈલાસવાણી' હિન્દી ભાષામાં પ્રકાશિત કરે છે. તે અંકના માર્ચ, ૨૦૧૮ના મુખપૃષ્ઠનું પુનઃપ્રકાશન કરાયું છે.

- સંપાદક

Printed and Published by PRABHUDAS D. JANI on behalf of HARIWANI TRUST and
Printed at Sahitya Mudranalaya Pvt. Ltd., 55/15, City Mill Compound, Kankaria Road,
Ahmedabad - 380 022 and published from Hariwani Trust,
B/5, Swastik Apartment, Narayannagar, Paldi, Ahmedabad - 380 007
Editor - PRABHUDAS D. JANI E-mail : hariwanitrust@gmail.com